

การส่งเสริมครุภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน
ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

The promotion of local intellectuals under the Project of : Thai Culture - The Link of
Community under the Strong Thai Action Plan 2012 in 5 Southern border provinces

فروجيق سوکوئن منیغتکن فریستاسی کورو کسنین تمفتن فد رنچاغن
کبودیان تهایی مذهبوبوغي مشارکة تمفتن دباوه اوروسن فروجیق نکارا تهایی
قواة فرکاس 2555 دالم کاواسن 5 ولایة سلاتن تهایی

อำเภอหนองจิก

Nongjik/نوڭچیک

สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดปัตตานี
Pattani Provincial Culture Office
بدان جبائن کبودایان فطانی

คำนำ

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรร ประยุกต์ พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาไทยนี้มีลักษณะเป็นองค์รวม มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่งอกงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะองค์รวมของ ภูมิปัญญา มีความเด่นชัดในหลายด้าน เช่น ด้านอาหาร ด้านการแต่งกาย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความเชื่อและประเพณี ด้านภาษา ด้านอาชีพ ด้านการแพทย์แผนไทย ด้านศิลปะพื้นถิ่น เป็นต้น

การถ่ายทอดภูมิปัญญาของคนไทยในอดีตที่ผ่านมาจะเป็นการบอกเล่าเรื่องราว พูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์มากกว่าการถ่ายทอดโดยใช้วิธีเขียน และถึงแม้ว่าการถ่ายทอดด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะได้รสรรมากกว่าแต่การถ่ายทอดโดยการอ่านนั้นจะทำให้เนื้อหาสาระยังคงอยู่มากกว่าและแพร่หลายมากกว่า ดังนั้น จึงทำให้ภูมิปัญญาต่างๆ ของคนไทยที่มีมาแต่อดีตสูญหายไปพร้อมกับครุภูมิปัญญาเป็นจำนวนมาก

เพื่อเป็นการส่งเสริมครุภูมิปัญญาท้องถิ่น และรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกสาขามิให้สูญหายไป สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี จึงได้ดำเนินการสำรวจจัดเก็บข้อมูลจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกตำบล ภายใต้อำนวยการปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง “การดำเนินงานส่งเสริมครุภูมิปัญญาท้องถิ่นใน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้” ของกระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารชุดนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปที่จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในโอกาสต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอหนองจิก

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓
ข้อมูลทั่วไปของอำเภอเมืองปัตตานี	
สภาพทั่วไป	๔
ลักษณะภูมิอากาศ	๔
ลักษณะภูมิประเทศ	๔
สภาพทางเศรษฐกิจ	๕
การคมนาคม	๕
จำนวนประชากร	๕
การนับถือศาสนา	๕
เขตการปกครอง	๕
ข้อมูลทั่วไปของตำบล	
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคูดุง	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๖
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๗
- ศิลปะพื้นถิ่น งานจิตรกรรมสีน้ำ	๗
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๐
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลบางควาว	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๑
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๒
- ศิลปะพื้นถิ่น ทำลายดอกเรือกอลและ	๑๒
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๔
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคอนรัก	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๕
- ประวัติครภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๖

- ศิลปะพื้นถิ่น กลองยาว	๑๖
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑๗
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลยาบี	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๐
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๑
- ศิลปะพื้นถิ่น ดิเกฮูลู	๒๑
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๓
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลลาดำ	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๔
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๕
- อาชีพ การแกะสลักลายไม้	๒๕
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๘
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคลองตันหยง	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๙
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๐
- การแพทย์แผนไทย การนวดแผนไทย	๓๐
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๒
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลท่ากำชำ	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๓
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๔
- อาชีพ สานเสื่อ	๓๔
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๗
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลบ่อทอง	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๘
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๓๙
- ศิลปะพื้นถิ่น กลองยาว	๓๙
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔๒
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลเกาะเปาะ	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔๓
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔๔
- ศิลปะพื้นถิ่น ดิเกฮูลู	๔๔
- การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔๖
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลลิปะสะโง	
- ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔๗
- ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น	๔๗
- อาชีพ การแกะสลักลายไม้	๔๘

ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักนั้นได้มีส่วนสร้างสรรค์สังคม โดยการผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม เนื่องจากประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ดำรงมาคนในท้องถิ่นสร้างขึ้นมา โดยเฉพาะเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจคนในสังคม ภูมิปัญญาประเภทนี้จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นอย่างมากดังจะเห็นได้จากประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญในประเทศไทยล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมแทบทั้งสิ้น

๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะต่าง ๆ โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหลังจากนั้นได้สืบทอดโดยการพัฒนาอย่างไม่ขาดสายกลายเป็นศิลปะที่มีคุณค่าเฉพาะถิ่น

๔. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน นอกจากมนุษย์จะนำอาหารมาบริโภคเพื่อการอยู่รอดแล้ว มนุษย์ยังได้นำเทคนิคการถนอมอาหารและการปรุงอาหารมาใช้ เพื่อให้อาหารที่มีมากเกินความต้องการสามารถเก็บไว้บริโภคได้เป็นเวลานานซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังนำผักพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ มาบริโภคอีกด้วย

๕. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน การละเล่นถือว่าเป็นการผ่อนคลายโดยเฉพาะในวัยเด็กซึ่งชอบความสนุกสนานเพลิดเพลิน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์ในการเล่นที่ประดิษฐ์มาจากธรรมชาติซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างกลมกลืน

๖. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ของแต่ละภาคเราสามารถพบหลักฐานจากร่องรอยของศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏกระจายอยู่ทั่วไป เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเทคนิค ความคิด ความเชื่อของบรรพบุรุษเป็นอย่างดี

๗. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้ส่วนมากแสดงออกถึงความสนุกสนานและยังเป็นคติสอนใจสำหรับคนในสังคม ซึ่งมีส่วนแตกต่างกันออกไปตามโลกทัศน์ของคนในภาคต่าง ๆ

๘. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของคนในอดีตและถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นบัจจัยสี่ ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ หากได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมจะเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตได้

๙. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์กรรม เทคโนโลยีและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละภาคนั้นถือเป็นการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมชั้นเยี่ยม ซึ่งปัจจุบันไม่ได้ ได้รับความสนใจในการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาประเภทนี้เท่าที่ควร หากมีการเรียนรู้และสืบทอดความคิดเกี่ยวกับการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมให้แก่เยาวชน จะเป็นการรักษาภูมิปัญญาของบรรพชน ได้อีกทางหนึ่ง

๑๐. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากคนไทยมีอาชีพที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนา ทำไร่ จึงทำให้เกิดภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมในการดำรงชีวิตเพื่อแก้ปัญหาหรืออ่อนวอนเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูกและเพื่อเพิ่มผลิตผลทางการเกษตรดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตรทั่วทุกภูมิภาคของไทย

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น พอสรุปได้ดังนี้

๑. เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม
๒. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
๓. เป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต
๔. เป็นเรื่องของ การแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชนและสังคม
๕. เป็นแกนหลักหรือกระบวนการที่คนในการมองชีวิตเป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
๖. มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
๗. มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
๘. มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
๙. มีบูรณาการสูง
๑๐. มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง
๑๑. เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม

ความสำคัญของภูมิปัญญา

๑. ภูมิปัญญาทำให้ชาติและชุมชนผ่านพ้นวิกฤติและดำรงความเป็นชาติ หรือชุมชนได้
 ๒. ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและความดีงามที่จรดลงชีวิตและวิถีชุมชน ให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมได้อย่างกลมกลืนและสมดุล
 ๓. ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพและเป็นรากฐานการพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง การพัฒนาเพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการพัฒนาที่เกิดจากการผสมผสานองค์ความรู้สากลบนฐานภูมิปัญญาเดิม เพื่อเกิดเป็นภูมิปัญญาใหม่ที่เหมาะสมกับยุคสมัย
- ดังนั้น ภูมิปัญญาจึงมีคุณค่าไม่เพียงแต่ต่อท้องถิ่นและผู้คนเท่านั้น แต่ยังเอื้อประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมั่นคง

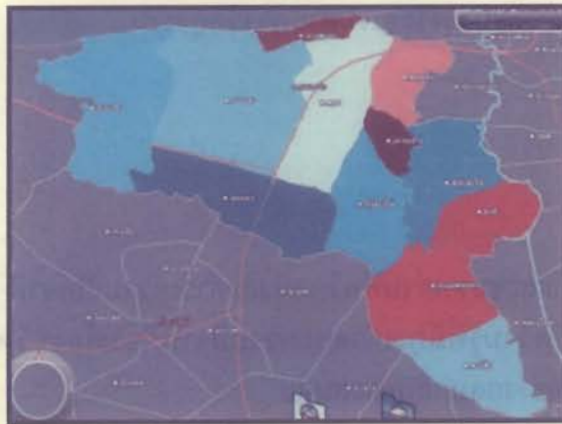

ข้อมูลทั่วไปของอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

สภาพทั่วไป

ขนาดและที่ตั้ง อำเภอหนองจิก เป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน ๑๒ อำเภอของจังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดปัตตานี ห่างไปประมาณ ๘.๕ กิโลเมตร ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑ ตำบลดอย มีทางหลวงหมายเลข ๔ ถนนเพชรเกษม ตัดผ่านมีพื้นที่ทั้งอำเภอประมาณ ๒๕๑,๕๒๖ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๔๔,๓๗๕ ไร่ และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกะเลหลวง	
ทิศใต้	ติดต่อกำเภอยะรัง	อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกำเภอเมือง	อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกำเภอโคกโพธิ์	จังหวัดปัตตานี และอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอหนองจิก มีสภาพภูมิอากาศทั่วไปเหมือนกับอำเภออื่นๆ ในจังหวัดภาคใต้มี ๒ ฤดู คือฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูร้อนเริ่มประมาณเดือนมีนาคม - เดือนกรกฎาคม ต่อจากนั้นย่างเข้าฤดูฝน ซึ่งจะมีฝนตกชุกในเดือนตุลาคม - เดือนมกราคม ของแต่ละปี แต่เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้ง ๒ ด้านจึงทำให้ฝนตกเกือบตลอดปี ช่วงที่ตกมากที่สุด คือ ระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม เฉลี่ยแล้วปีหนึ่งๆ มีฝนตก ๑๔๗ วัน ปริมาณน้ำฝนที่วัดได้โดยเฉลี่ย ๑,๘๘๔ มิลลิเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอหนองจิกส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งทะเล จึงเหมาะแก่การกสิกรรม โดยเฉพาะทำนา และทำสวนมะพร้าว แต่มักจะมีน้ำทะเลท่วมถึงจึงก่อให้เกิดสภาพดินเค็มและดินเปรี้ยว ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดต่ำลงไป ภูมิอากาศโดยทั่วไปอบอุ่นสบายไม่หนาวจัดหรือร้อนจัดเพราะอยู่ใกล้ทะเล มีลมทะเลพัดผ่านตลอดเวลาปีหนึ่งๆ มีเพียง ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน แต่เนื่องจากได้รับอิทธิพล

จากลมมรสุมทั้งสองด้าน จึงทำให้ฝนตกเกือบตลอดปี ช่วงที่ตกมากที่สุดระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม เฉลี่ยแล้วปีหนึ่งๆ มีฝนตก ๑๔๗ วัน ปริมาณน้ำฝนที่วัดได้โดยเฉลี่ย ๑,๘๘๔ มิลลิเมตร

สภาพทางเศรษฐกิจ

- ประชาชนร้อยละ ๘๐ มีฐานะยากจนและประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวน การประมงชายฝั่งตามลำดับ อาชีพเสริม ได้แก่ รับจ้าง เลี้ยงสัตว์
- จำนวนธนาคาร ๑ แห่ง คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การคมนาคม

- ท่าอากาศยานปัตตานี ๑ แห่ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ตรงข้ามค่ายอิงคยุทธบริหาร
- ทางหลวงแผ่นดิน ๒ สาย (หมายเลข ๔๒-๔๓)

จำนวนประชากร

- ประชากรทั้งหมด จำนวน ๖๕,๑๖๐ คน ประกอบด้วย ชาย ๓๔,๗๗๖ คน หญิง ๓๐,๓๘๔ คน ๑๔,๓๗๘ ครัวเรือน

การนับถือศาสนา

- ศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ ๘๕
- ศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๑๑

เขตการปกครอง

- แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ ตำบล ๗๖ หมู่บ้าน , หน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแยกเป็นเทศบาล ๒ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๑๑ แห่ง

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลตุง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปปะพื้นถิ่น งานจิตรกรรมสีน้ำ, สีน้ำ

จุดเริ่มต้นของศิลปะ คือ การที่มนุษย์ต้องประดิษฐ์และสร้างสรรค์สิ่งอำนวยความสะดวก และเพื่อความ เป็นอยู่ที่ปลอดภัย สำหรับการดำรงชีพและความอยู่รอด ได้แก่ ที่พักอาศัยอย่างง่าย ๆ อาวุธที่สร้างขึ้นอย่าง ทยาย ๆ สร้างภาชนะที่ทำจากเครื่องปั้นดินเผาอย่างง่าย ๆ ล้วนเป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่แตกต่าง จากธรรมชาติ ในระยะ ต่อมา เมื่อมนุษย์ได้สัมผัสกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ซึ่งบางเหตุการณ์เป็นสิ่งที่เหนือคำอธิบายได้ในยุคนั้น ด้วยความเกรงกลัวในอิทธิฤทธิ์อำนาจของสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ จึงได้เกิด พิธีกรรมต่าง ๆ พัฒนามาเป็นลัทธิ ความเชื่อ จนกลายเป็นศาสนาในปัจจุบัน ศิลปะจึงได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ด้วยการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นรากฐานและแรงบันดาลใจให้มนุษย์ในสมัยต่อ ๆ มาสร้างงานที่มี ลักษณะแปลก แตกต่างและพัฒนาให้เกิด ผลงานที่ดีขึ้นต่อไป ความสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่เกิดจาก ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนสิ่งที่มี ชีวิตเท่านั้นที่จะมีความคิดอย่างสร้างสรรค์ได้ ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดระดับสูง เป็นความสามารถทาง สติปัญญาแบบหนึ่ง ที่จะคิดได้หลายทิศทาง หลากหลายรูปแบบโดยไม่มีขอบเขต นำไปสู่กระบวนการคิดเพื่อ สร้างสิ่งแปลกใหม่ หรือเพื่อการพัฒนาของเดิมให้ดีขึ้นทำให้เกิดผลงานที่มีลักษณะเฉพาะตน เป็นตัวของตัวเอง อาจกล่าวได้ว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตเพียงชนิดเดียวในโลก ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมา มีแต่มนุษย์เท่านั้นที่สามารถสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบในการดำรงชีวิต และสามารถพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นกว่าเดิมรวมถึงมีความสามารถในการพัฒนาตน พัฒนาสังคม พัฒนาประเทศ และรวมถึงพัฒนาโลก ที่เราอยู่ให้มีลักษณะที่เหมาะสมกับมนุษย์มากที่สุด ในขณะที่สัตว์ชนิดต่างๆ ที่มีวิวัฒนาการมาเช่นเดียวกับเรา ยังคงมีชีวิตความเป็นอยู่แบบเดิมอย่างไม่มี การเปลี่ยนแปลง ศิลปะคือความงาม

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายอภิชาติ นามสกุล : ดือราแม
เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ : ไทย
ศาสนา : อิสลาม
วัน เดือน ปีเกิด : ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ อายุ ๕๖ ปี
วุฒิการศึกษา/ระดับการศึกษา : มัธยมศึกษาปีที่ ๓
อาชีพ : รับจ้าง
ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : การเขียนตัวอักษร, วาดภาพจิตรกรรมสีน้ำ-
สีน้ำมัน, การใช้สีแรเงา
สถานภาพ : สมรส
ภรรยาชื่อ : นางเจมาซี นามสกุล: ดือราแม
บุตร : ชาย ๒ คน, หญิง ๑ คน
ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี
ที่อยู่ปัจจุบัน :
บ้านเลขที่ ๑๗๒/๖ หมู่ที่ ๒ ตำบลคุดยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๓๐
โทรศัพท์มือถือ : ๐๘๗-๕๖๘-๗๕๘๕

ประวัติการรับรางวัล :

ประวัติการถ่ายทอด :

นายอภิชาติ ดือราแม ได้สอนการวาดภาพจิตรกรรมให้แก่เยาวชนในท้องถิ่นและชุมชนใกล้เคียง โดยใช้สถานที่บ้านเป็นศูนย์การเรียนรู้ศิลปะชื่อว่า “แมอาร์ตแกลลอรี” เพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นได้ศึกษาเกี่ยวกับภาพวาดศิลปะ

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. กระดาษปรีฟ

กระดาษปรีฟ มีเนื้อกระดาษหยาบ สีน้ำตาล หรือขาวหม่น นึกซาดง่าย ราคาถูกที่สุด เหมาะสำหรับพิมพ์งานจำนวนมากๆ เช่น หนังสือพิมพ์ และบิลต่างๆ

๒. ดินสอ EE

๓. พู่กัน

เบอร์ ๒๔

เบอร์ ๑๒

๔. สีน้ำมันแบบหลอด

สีน้ำมัน ผลิตจากการผสมของสีฝุ่นกับน้ำมัน ซึ่งเป็นน้ำมันจากพืช เช่น น้ำมันลินสีด (Linseed) ซึ่งกลั่นมาจากต้นแฟลกซ์ หรือน้ำมันจากเมล็ดป๊อบบี้ สีน้ำมันสำหรับเขียนภาพจะบรรจุในหลอด ซึ่งมีราคาสูงต่ำขึ้นอยู่กับคุณภาพ การใช้งานจะผสมด้วยน้ำมันลินสีด ซึ่งจะทำให้เหนียวและเป็นมัน แต่ถ้าใช้น้ำมันสนจะทำให้แห้งเร็วขึ้นและสีด้าน

๕. สีน้ำมันเคลือบเงาแบบกระป๋อง

๖. แม่สีพลาสติก

แม่สีพลาสติกที่ใช้เขียนภาพ

กระบวนการ / วิธีการ

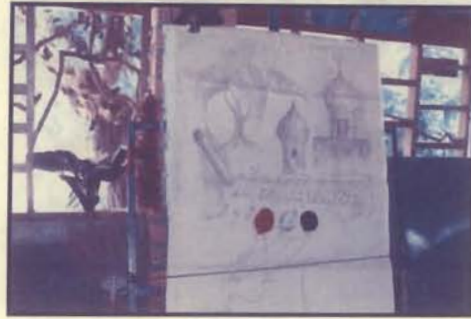
๑. เริ่มการร่างและแรเงา รูปทรงเลขาคณิตต่างๆ เป็นการฝึกหัดเบื้องต้น เพื่อสอนให้เด็กรู้จักทิศทางแสงและเงาของวัตถุและรูปทรงต่างๆ

๒. การวาดภาพตามธรรมชาติปฏิบัติการณ์การเรียนการสอนนอกสถานที่

๓. การผสมสี โดยจะมีแม่สีทั้งหมด ๓ สี คือ สีแดง , สีเขียว , สีน้ำเงิน ซึ่งจะนำสีทั้งหมดที่ได้มาผสมกันแล้วทำให้เกิดสีใหม่

๔. การวาดภาพสิ่งของ วัตถุ คน ตามจินตนาการและการแรงารูปภาพ

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. จัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการวาดภาพศิลปะในท้องถิ่น
๒. จัดทำสกรีนลายเสื้อ, กระเป๋า เพื่อจำหน่ายเป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่นที่สนใจ
๓. นำผลงานของเด็กไซวในงานนิทรรศการต่างๆ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลบางตาหลวง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปะพื้นถิ่น ทำลายดอกไม้เรือกอและ

การตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและ เป็นวัฒนธรรมทางศิลปะที่สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ตอนล่าง ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้แหล่งน้ำและทะเล ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพประมงเป็นหลัก เรือกอและจึงเป็นพาหนะทางน้ำที่เป็นของคู่กับชาวประมงในแถบนี้ สามารถใช้สอยในการทำประมงและการขนส่งสินค้าและนันทนาการ เรือกอและเป็นเอกลักษณ์ของชาวประมงในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างมาช้านานแล้ว เรือกอและมีความแตกต่างจากเรือประเภทอื่นๆ โดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะในด้านการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือ เรือกอและเปรียบดังศิลปกรรมที่ทรงคุณค่าชิ้นหนึ่ง มีสีสันฉูดฉาดสะดุดตา มีลวดลายประดิษฐ์ที่มีความประณีต ละเอียดอ่อนสวยงามยิ่งนัก

ลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและ ถือว่าเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพิ่มความสวยงามและเอกลักษณ์ให้กับเรือกอและ ดังนั้นช่างเขียนที่จะมาตกแต่งเรือกอและจึงต้องมีความสามารถและมีทักษะในการสร้างสรรค์สูง หน้าที่ของช่างเขียนจะเริ่มต้นก็ต่อเมื่อได้มีการระบายสีรองพื้นแล้ว การวาดลวดลายช่างจะคิดราคาแบบเหมาจ่ายเป็นลำๆ ไป ตามขนาดความยาวของลำเรือ และประเภทของภาพและลวดลายที่กำหนดให้วาดในกรณีที่ช่างวาดลวดลายจะต้องคิดค้นลวดลายอื่นๆ ที่นอกเหนือจากลวดลายที่เคียวาด และมีความคิดสร้างสรรค์ไว้แล้ว ราคาในการวาดลวดลายจะสูงขึ้นกว่าลวดลายที่วาดอยู่ตามปกติทั่วไป เพราะว่าจะต้องใช้เวลาในการคิดค้นลวดลายเพิ่มเติม ที่นำมาบรรจงวาดเพิ่มความสวยงามให้กับเรือตามประสงค์ของผู้ว่าจ้าง อัตราการว่าจ้างจะอยู่ระหว่าง ลำละ ๒,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ บาท ซึ่งการว่าจ้างนี้ ไม่เกี่ยวข้องกับช่างทาสีเรือ ส่วนใหญ่แล้วลวดลายที่ช่างวาด จะวาดตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง โดยบอกลักษณะของลวดลาย แบบย่อๆ เช่น ลายไทย ลายอิสลาม ลายผสมไทย-อิสลาม หรืออินโดนีเซีย รูปหัวนกลายดอกไม้ เป็นต้น ส่วนรายละเอียดปลีกย่อย ช่างวาดลวดลายจะเป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้นเอง การวาดลวดลายจะใช้ช่างเพียงคนเดียวเขียนลวดลาย ตั้งแต่หัวเรือถึงท้ายเรือและส่วนประกอบอื่นของเรือ ระยะเวลาที่ใช้ในการเขียนลวดลาย ช่างต่อเรือเป็นผู้จัดหาช่างวาดลวดลายจะวาดเพียงอย่างเดียว ช่างต่อเรือบางคนมีความสามารถเขียนลวดลายเรือได้เอง จึงเขียนลวดลายด้วยตนเองจะไม่ว่าจ้างซึ่งมีอยู่จำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนช่างส่วนใหญ่ โดยมากจะต่อเรือเพียงอย่างเดียวแล้วจึงจ้างช่างเขียนลวดลายมาตกแต่งวาดลวดลายต่างหาก จึงนับได้ว่า ช่างเขียนลายเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนทำให้เรือกอและเกิดความสวยงามให้แก่เรืออีกทางหนึ่งด้วย

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายอารส นามสกุล: ตาละ

เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ: ไทย

ศาสนา : อิสลาม

วัน เดือน ปีเกิด : ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ อายุ: ๒๘ ปี

วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ ๖

อาชีพ : รับจ้างทำลายดอกเรือกอและ

ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : ทำลายดอกเรือกอและ

สถานภาพ : โสด

ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๘๐/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลบางตาพร อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๓๐

โทรศัพท์มือถือ : ๐๘๓-๖๕๘-๓๑๔๒

ประวัติการรับรางวัล

ประวัติการถ่ายทอด

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

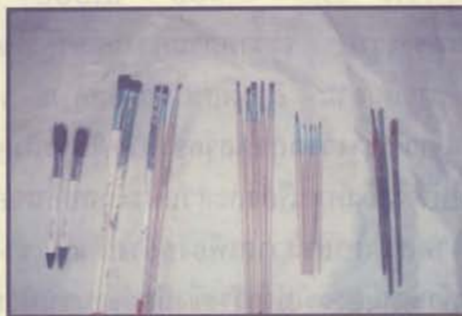
๑. กระดาษปรู๊ฟ

๓. สีน้ำมัน

๒. พู่กันเบอร์ ๑๔, ๑๒, ๑๐, ๘, ๖, ๓

๔. สีน้ำพลาสติก, สีโปสเตอร์

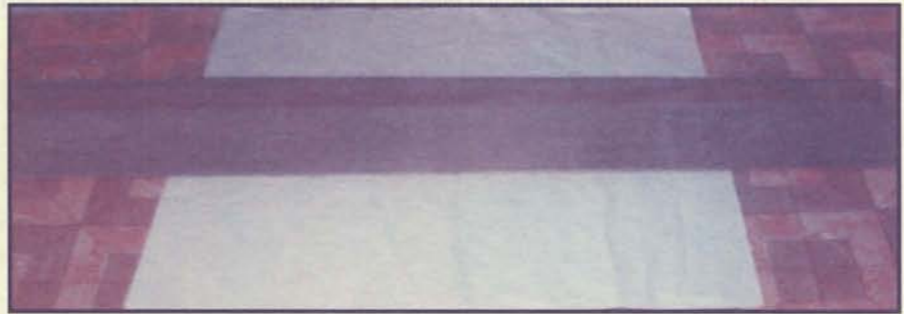
๕. น้ำมันสน

๖. กระจกผสมสี (กระจกนม)

๗. แผ่นไม้ (ยาว ๓ เมตร, หน้า ครึ่งนิ้ว)

กระบวนการ / วิธีการ

๑. โครงสร้างของเรือกอและทั้งด้านในและด้านนอกตัวเรือและออกแบบลวดลาย

(ด้านนอก)

(ด้านใน)

๒. ใช้สีที่ต้องการผสมกับน้ำมันสน ๑ ฝา จะทำให้สีไม่แห้งเร็ว

๓. ลงสีจากข้างในตัวเรือก่อนและวาดแบบตามที่ได้ออกแบบไว้ทั้งให้สีแห้ง

๔. จากนั้นลงสีข้างนอกตัวเรือและวาดแบบลายต่างๆ

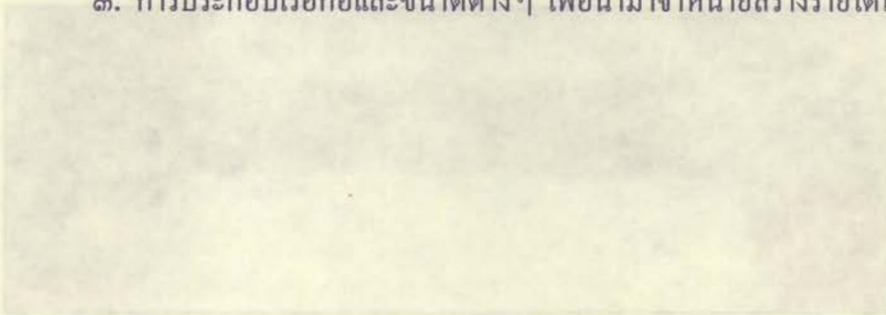

(มุมซ้าย)

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครัวภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ออกแบบลวดลายใหม่ๆ และการออกแบบตามที่ลูกค้าสั่ง
๒. จัดตั้งกลุ่มการวาดลายเรือกอและของตำบลบางตาวา
๓. การประกอบเรือกอและขนาดต่างๆ เพื่อนำมาจำหน่ายสร้างรายได้ให้กลุ่ม

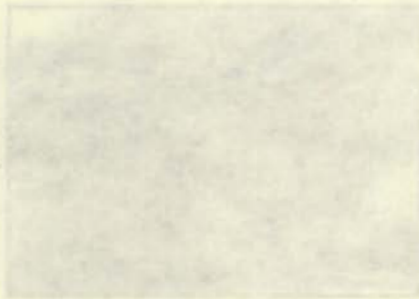

รูปที่ ๕ ๒ ภาพวาดเรือ

๑. กอสีเงินบนลวดลายเรือกอสีฟ้าจากหมู่บ้านบางตาวาและลวดลายเรือกอสีเงินจากหมู่บ้านบางตาวา ๒

(หมู่บ้าน)

(หมู่บ้าน)

๓. กอสีเงินบนลวดลายเรือกอสีฟ้าจากหมู่บ้านบางตาวาและลวดลายเรือกอสีเงินจากหมู่บ้านบางตาวา ๓

๔. กอสีเงินบนลวดลายเรือกอสีฟ้าจากหมู่บ้านบางตาวา ๔

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลบ้านดอนรัก

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปปะพื้นถิ่นกลองยาว

กลองยาวได้แบบอย่างมาจากพม่า บางท่านกล่าวว่าได้แบบอย่างมาเมื่อราวสมัยกรุงธนบุรี หรือ ต้นกรุงรัตนโกสินทร์สมัยที่ไทยกับพม่ากำลังทำสงครามกันพวกทหารพม่าก็เล่น “กลองยาว” กันสนุกสนาน พวกชาวไทยได้เห็นก็จำแบบอย่างมาเล่นบ้าง แต่บางท่านก็เล่าว่า กลองยาวของพม่าแบบนี้ มีชาวพม่าพวกหนึ่งนำมาเผยแพร่ในประเทศไทย เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๔ กรุงรัตนโกสินทร์ และต่อมาชาวไทยเรานิยมนำมาเล่นในงานที่มีกระบวนแห่เช่น บวชนาค และทอดกฐินเป็นต้น และนิยมเล่นเป็นที่รื่นเริงสนุกสนานในเทศกาลสงกรานต์ และ เล่นกันแพร่หลายในแทบทุกหมู่บ้านหัวเมืองวงหนึ่งๆ จะใช้กลองหลายลูกก็ได้ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงร่วมก็คือ ฉิ่ง ฉาบเล็ก กรับ และโหม่ง เรียกการเล่นชนิดนี้ว่า “เถิดเทิง” หรือ “เทิงบ้องกลองยาว” ที่เรียกดังนี้ก็เข้าใจว่าเรียกตามเสียงกลองที่ดีและตามรูปลักษณะของกลอง

กลองเป็นเครื่องมือตีทำด้วยไม้เป็นต้น มีลักษณะกลมกลวง ขึงด้วยหนังมีหลายชนิด ถ้าทำด้วยหนังหน้าเดียว มีรูปลายมากใช้สะพายในเวลาตี เรียกว่ากลองยาวหรือเถิดเทิง ถ้าขึงด้วยหนังหน้าเดียว มีรูปกลมแบนและตี้น เรียกว่า กลองรำมะนา ถ้าขึงหนัง ๒ หน้า ร้อยโยงด้วยสายหนัง เรียกว่ากลองมลายู ถ้าร้อยโยงด้วยหวาย เรียกว่า กลองแขก กลองชนะ

กลองยาว หมายถึง เครื่องดนตรีที่ขึ้นหน้าด้วยหนังวัว เป็นกลองหน้าเดียวโยงสายเร้งเสียงด้วยหนังเรียด ตัวกลองที่เรียกว่า หุ่นกลอง นิยมทำด้วยไม้จริง เช่น ไม้ขนุน ไม้มะม่วง ไม้กระท้อน และไม้จามจุรีเป็นต้น ไม่นิยมใช้ไม้เนื้อแข็งเพราะมีน้ำหนักมากไม่สะดวกต่อการสะพาย กลองยาวมีหลายขนาด ตั้งแต่เล็กจนใหญ่ โดยปกติมักจะเรียกขนาดของกลองยาว ตามความกว้างของหน้ากลอง เช่น หน้ากลองที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒๘ เซนติเมตร คือกว้าง ๕ นิ้ว ก็จะเรียกว่า กลองหน้า ๕ เป็นต้น

ลักษณะโดยทั่วไปของกลองยาว คือ เป็นกลองยาวเจาะทะลุเป็นโพรงตลอดทั้งลูกตอนบนตั้งแต่หน้ากลองมาถึงคอคอด เป็นกระพุ้งอู้งเสียงทรงกลม บริเวณกระพุ้งนี้จะใช้หนังเรียดโยงหน้ากลองเพื่อเร้งเสียง เป็นลักษณะห่างๆ โดยรอบกระพุ้ง ตอนกลางถัดจากกระพุ้งลงมาค่อยๆ เรียวคอดลงไปถึงปลายแล้วค่อยๆ ผายบานเป็นรูปดอกกำโปง จึงเรียกส่วนที่บานนี้ว่า ลำโปงกลองยาว

โดยปกติหุ่นกลองยาวตรงบริเวณกระพุ้งมักจะนิยมแต่งด้วยผ้าสีสดๆ หรือผ้าดอกสวยงามด้วยวิธีการเย็บกระโปรงหุ้มเพื่อมิให้เห็นหนังเรียดและหุ่นกลองบริเวณนี้ บางคนตกแต่งผ้าหุ้มด้วยการปล่อยเชิงเป็นระบายต่างสี ๒-๓ ชั้นสลับกัน เพื่อให้สวยงามยิ่งขึ้น เรียกผ้าที่หุ้มกลองนี้ว่ากระโปรงกลองยาว และยังมีสายสะพายผูกข้างหนึ่งที่ หูห้วงริมขอบหน้ากลอง อีกข้างหนึ่งผูกไว้ที่ตอนกลางหุ่นกลองบริเวณที่เรียวคอด สำหรับใช้สะพายเวลาขึ้นตี ก่อนที่จะตีตรงกึ่งกลางหน้ากลองที่มียางรัดทากเป็นวงกลมเล็กๆ นั้น จะต้องติดข้าวสุกบดผสมขี้เถ้าฟัน เพื่อถ่วงเสียงให้ได้เสียงที่ดังตามความต้องการของผู้ตี

สำหรับยางรัดที่ทำเป็นวงกลมตรงบริเวณกึ่งกลางหน้ากลองนั้น ทาไว้เพื่อเป็นการรักษาหนังบริเวณนั้น

เพราะเมื่อเวลาเล็กตีจะต้องชูดข้าวสุกออก และนอกจากนั้นยังทายางรัด บริเวณริมขอบหน้ากลองโดยรอบอีกด้วย

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายสมบุรณ์ นามสกุล: ชูช่วย

เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ: ไทย

ศาสนา : พุทธ

วัน เดือน ปีเกิด : ๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๒๖ อายุ: ๖๗ ปี

วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ ๔

อาชีพ : เกษตรกร

ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : ด้านศิลปะพื้นถิ่น กลองยาว

สถานภาพ : สมรส

ภรรยาชื่อ : นางสาวจิตต์ นามสกุล: ชูช่วย

บุตร : ชาย ๒ คน, หญิง ๓ คน

ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๕๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลดอนรัก อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๗๐

โทรศัพท์ : ๐๘๖-๒๕๐-๗๔๑๕

ประวัติการรับรางวัล

- ปี ๒๕๓๖ รางวัลขวัญใจเพื่อนรำกลองยาว วัดยะหาประชาราม อ.ยะหา จ.ยะลา
- ปี ๒๕๓๖ รางวัลชนะเลิศอันดับ ๓ การประกวดกลองยาว วัดยะหาประชาราม อ.ยะหา จ.ยะลา
- ปี ๒๕๓๖ รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๕ การแข่งขันประกวดกลองยาว วัดยะหาประชาราม อ.ยะหา จ.ยะลา

ประวัติการถ่ายทอด :

นายสมบุรณ์ ชูช่วย ได้ถ่ายทอดความรู้การตีกลองยาวให้แก่เยาวชนที่มีความสนใจ

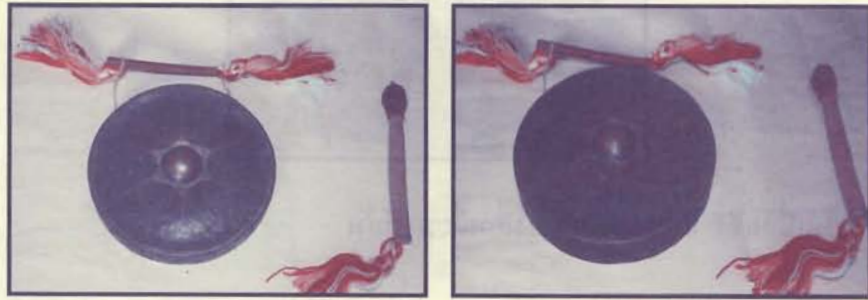
วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. กลองยาว

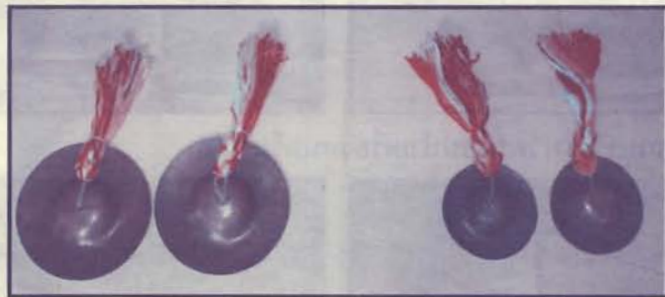
กลอง ทำด้วยไม้ ตอนหน้าใหญ่ ตอนท้ายเรียวแล้วบานปลายเป็นรูปดอกลำโพงมีหลายขนาดขึ้นหน้าเดียว ตัวกลองนิยมตกแต่งให้สวยงามด้วยผ้าสี หรือผ้าดอกเขียนจับย่น ปล่อยเชิงเป็นระบายห้อยมาปกด้วย กลองมีสายสะพายสำหรับคล้องสะพายบ่า ใช้ตีด้วยฝ่ามือ แต่การเล่นโกลโคโพน อาจใช้ส่วนอื่นๆ ของร่างกายตี ก็ได้มีกลองยาวได้แบบอย่างมาจากพม่า นิยมเล่นในงานพิธีขบวนแห่ กลองชนิดนี้เรียกชื่อตามเสียงที่ตีได้อีกชื่อหนึ่งว่า “กลองเถิดเทิง”

๒. ฆ้อง

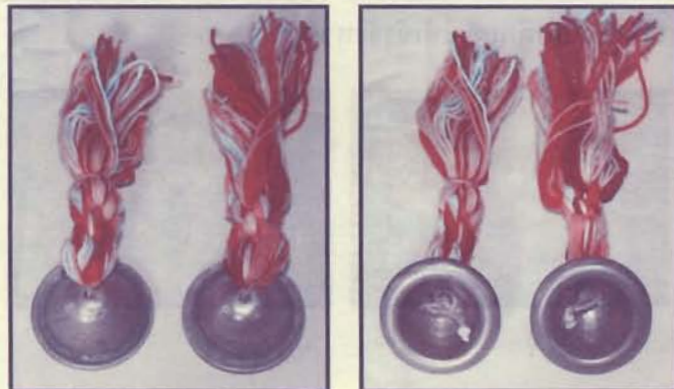
ฆ้อง ทำด้วยโลหะแผ่นรูปวงกลมตรงกลางทำเป็นปุ่มนูน เพื่อใช้รองรับการตีให้เกิดเสียงเรียกว่า ปุ่มฆ้อง ต่อจากปุ่มเป็นฐานแผ่ออกไป แล้วงอรั้งลงมาโดยรอบเรียกว่า “ฉัตร” ส่วนที่เป็นพื้นราบรอบปุ่มเรียกว่า “หลังฉัตร” หรือ “ซานฉัตร” ส่วนที่งอเป็นขอบเรียกว่า “ใบฉัตร” ที่ใบฉัตรนี้จะมีรูเจาะสำหรับร้อยเชือกหรือหนัง เพื่อแขวนฆ้อง ถ้าแขวนตีทางตั้งจะเจาะสองรู ถ้าแขวนตีทางนอนจะเจาะสี่รู

๓. ฉาบใหญ่

ฉาบ เป็นเครื่องตีกำกับจังหวะ ทำด้วยโลหะรูปร่างคล้ายฉิ่ง แต่มีขนาดใหญ่กว่าและหล่อบางกว่า มีสองขนาด ขนาดใหญ่กว่าเรียกว่า ฉาบใหญ่ ขนาดเล็กกว่า เรียกว่า ฉาบเล็ก การตีจะตีแบบประกบ และตีแบบเปิดให้เสียงต่างกัน

๔. ฉิ่ง

ข้างบน

ข้างล่าง

ฉิ่ง เป็นเครื่องตีกำกับจังหวะ ทำด้วยโลหะ หล่อหนา รูปร่างกลม เว้ากลาง ปากผาย คล้ายฝาขนมครก ไม่มีจุก สำหรับหนึ่งมีสองฝาเจาะรูตรงกลางที่เว้า สำหรับร้อยเชือกโยงฝาทั้งสองเพื่อสะดวกในการถือตี ฉิ่งมีสองขนาด ขนาดใหญ่ใช้ประกอบวงปี่พาทย์ ขนาดเล็กใช้กับวงเครื่องสายและมโหรี

๕. กรับ

กรับ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ลักษณะเป็นแท่งสี่เหลี่ยม มีสัน

กระบวนการ / วิธีการ

๑. ประชุมนิเทศผู้เข้ารับการฝึกอบรม อธิบายประวัติความเป็นมาของกลองยาว

๒. ตั้งแถวเครื่องวงกลม เริ่มไหว้ครูก่อนนำเครื่องดนตรีมาเล่น

๓. ฝึกทำตีกลองยาวพร้อมกับตีกลองให้เข้าจังหวะกัน

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลยาบี

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปะพื้นถิ่น ดิเกฮูลู

ดิเกฮูลูเป็นศิลปะการแสดงในสมัยก่อนคนแก่คนแก่ กำเนิดของดิเกฮูลูเกิดขึ้นที่บ้านกาบูบอเกาะ(บ้านจือนาแระ) หมู่บ้านกาบูบอเกาะ ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ดิเกฮูลูมีการโหมโรงเครื่องรำมะนา (เรียกว่า ดาโม่ะ) และเพลงบันดง ดิเกฮูลูร้องเพลงอะไรก็ได้ทำให้เกิดความสนุกสนาน จบเพลงแล้วมีกาโระ(การโต้ตอบ) เป็นเรื่อง ๆ จบด้วย วาบูแล คำว่า “วา” แปลว่า ว่าว “บูแล” แปลว่า วงเดือน รวมกันแล้วแปลว่า ว่าววงเดือน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของดิเกฮูลู คำว่า “ดิเก” คนไทยทั่ว ๆ ไปเรียกว่า ลิก คำว่า “ฮูลู” แปลว่า ใต้ เพราะฉะนั้น ดิเกฮูลูจึงแปลว่า ลิกของภาคใต้ ถ้าเพลงที่ร้องจบด้วยคำว่า “วาบูแล” เป็นอันว่าจบเพลง

ดิเกฮูลู หรือ ดิเกฮูลู มาจากคำว่า ลิก หรือดิเก และฮูลู ท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่าลิกหรือ ดิเกมาจากคำว่า ซี เกร์ หมายถึง การอ่านทำนองเสนาะ ส่วนคำว่าฮูลู แปลว่า ใต้หรือทิศใต้ รวมความแล้วหมายถึง การขับบทกลอนเป็นทำนองเสนาะจากทางใต้

ดิเกฮูลู เป็นการละเล่นพื้นบ้านแถบจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับความนิยมมากของชาวไทยมุสลิม มักจะใช้แสดงในงานมาแกปูโล๊ะ งานสุหนัด งานเมอลิด งานฮารีรายอแล้ว คำว่า “ลิก” หรือ “ดิเกร์” เป็นศัพท์เปอร์เซีย มีความหมาย ๒ ประการ คือ

๑. เพลงสวดสรรเสริญพระเจ้า ซึ่งเรียกการสวดดังกล่าวนี้ว่า “ดิเกร์เมอลิด”

๒. กลอนเพลงโต้ตอบ นิยมเล่นกันเป็นกลุ่มคณะ เรียกว่า “ดิเกฮูลู” บ้างก็ว่าได้รับแบบอย่างมาจากคนพื้นเมืองเผ่าซาไก เรียกว่า มโนห์ราคนซาไก บ้างก็ว่าเอาแบบอย่างการเล่นลำตัดของไทยผสมเข้าไปด้วยการตั้งวงคล้ายกับการตั้งวงลำตัดหรือเพลงฉ่อยของภาคกลาง คณะหนึ่งมีลูกคู่ประมาณ ๑๐ กว่าคน ผู้ร้องเพลงและขับร้องมีประจำคณะอย่างน้อย ๒ - ๓ คน และอาจมีนักร้องภายนอกวงมาสมทบร่วมสนุกอีกก็ได้ กล่าวคือ คนดูคนใดนึกสนุกอยากร่วมวงก็จะได้รับอนุญาตจากคณะลิกคล้ายๆ กับการเล่นเพลงบอกภาคใต้ เวทีแสดงยกสูงไม่เกิน ๑ เมตร โลงๆ ไม่มีม่านหรือฉาก ลูกคู่ขึ้นไปนั่งล้อมวงร้องรับและตบมือ โยกตัวเข้ากับจังหวะดนตรี ส่วนผู้ร้อง หรือผู้ใดกลอนจะถูกขึ้นขึ้นข้างๆ วงลูกคู่ ถ้ากรณีมีการประชันกันแต่ละคณะจะขึ้นนั่งบนเวทีด้วยกัน แต่ล้อมวงแยกกัน การแสดงก็คล้ายกันร้องที่ละรอบ ทั้งรุกทั้งรับเป็นที่ครึกครื้นสรวลอารมณ์ผู้ชม

การแต่งกาย แต่เดิมผู้เล่นจะโพกหัว สวมเสื้อคอกลม นุ่งโสร่ง บางครั้งอาจเห็นขวานทำนองไว้ข่มขวัญคู่ต่อสู้ ต่อมามีการแต่งกายแบบการเล่นศิลปะ แต่ไม่เห็นบกริชหรือถือกริช อาจเห็นขวานในปัจจุบันมักแต่งกายแบบไทยมุสลิมทั่วไปหรือตามแบบสมัยนิยม

เครื่องดนตรี ประกอบด้วย รำมะนา(เรือบานา) อย่างน้อย ๒ ใบ น้ียง ๑ วง และลูกแซ็ก ๑ - ๒ คู่ อาจมีขลุ่ยเป่าคลอขณะลูกคู่ร้อง และดนตรีบรรเลง ดนตรีจะหยุดเมื่อมีการร้องหรือขับ ทำนองเดียวกับการร้องลำตัดหรือเพลงฉ่อย ท่วงทำนองปัจจุบันมี ๓ จังหวะ คือ สโลว์ แมมโบสโลว์ และจังหวะนาฏศิลป์อินเดีย

ซึ่งเนื้อร้องจังหวะใดก็ต้องใช้ร้องกับจังหวะนั้นๆ จะใช้ร้องต่างจังหวะกันไม่ได้

วิธีการเล่น วิธีการเล่น เริ่มแสดงดนตรีโหมโรงเพื่อเร้าอารมณ์คนดู สมัยก่อนมีการไหว้ครูในกรณีที่มีการประชันกันระหว่างหมู่บ้าน หรืออาจมีหมอผีของแต่ละฝ่ายปลั้ดวงความไล่ผีคู่ต่อสู้ก็มี ปัจจุบันสู้กันด้วยศิลปการมออย่างเดียว เมื่อลูกคู่โหมโรงตันเสียงจะออกมาร้องทีละคน เริ่มด้วยวัตถุประสงค์ของการแสดงหลังจากนั้นก็เริ่มเข้าสู่เรื่องราว อาจจะเป็นเหตุการณ์บ้านเมือง หรือความรักของหนุ่มสาว หรือเรื่องตลก ในกรณีที่มีการประชัน หรือบางครั้งก็เป็นเรื่องราวการกระทบกระทั่ง เสียดสีกัน หรือหยิบปัญหาต่างๆ มากล่าวเพื่อให้ผู้ชมชื่นชอบในคารมและปฏิภาณ

โอกาสและเวลาที่เล่น แต่เดิมนิยมแสดงในงานพิธีต่างๆ เช่น เข้าสู่หน้า งานแต่งงาน (มาแก่ปู่ลิ๊ะ) ปัจจุบันดิเกสุลุยังแสดงในงานเทศกาลต่างๆ ร่วมกับมหรสพอื่นๆ บางท้องถิ่นก็แสดงในงานพิธีสำคัญ เช่น พิธีถวายพระพรวันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น

คุณค่า แนวคิด สาระ การแสดงดิเกสุลุยังสามารถเผยแพร่ธรรมรงค์ให้ประชาชนเข้าใจถึงภัยร้ายของยาเสพติด ยาบ้า ปัญหาโรคเอดส์ ความสะอาดและอื่นๆ ได้เป็นอย่างดีได้ทั้งความรู้และความสนุกสนาน

ประวัติครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายสะอิด นามสกุล : โตะมิง
 เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ : ไทย
 ศาสนา : อิสลาม
 วัน เดือน ปีเกิด : - / - / ๒๕๕๒ อายุ ๖๑ ปี
 วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ ๔
 อาชีพ : ทำนา
 ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : ดิเกสุลุ
 สถานภาพ : สมรส
 ภรรยาชื่อ : นางมะมะ นามสกุล : แมร่อ
 บุตร : ชาย ๔ คน, หญิง ๓ คน
 ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๔ หมู่ที่ ๖ ตำบลยาบี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๕๑๗๐

โทรศัพท์มือถือ : ๐๘๗-๘๓๖-๔๓๕๓

ประวัติการรับรางวัล :

-

ประวัติการถ่ายทอด :

นายสะอิด โตะมิง ได้ถ่ายทอดการเล่นดิเกสุลุให้แก่เด็กนักเรียนโรงเรียนยาบีบรรณวิทย์ ตำบลยาบีและเยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจ

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. รำมะนาใหญ่ (บานอร์อีนู)

๒. รำมะนาเล็ก (บานอร์อาเนาะ)

๓. จิ้ง (อาเนาะอาแย)

๔. ลูกแซก (เวาะลอมมา)

๕. โหม่ง (ม่อง)

(ด้านหน้า)

(ด้านหลัง)

โหม่งเล็ก

โหม่งใหญ่

๖. กรับ

๗. แทมโบริน

กระบวนการ / วิธีการ

ลักษณะของการแสดง

คณะหนึ่งมีลูกคู่ราว ๑๐ คน ผู้พากย์ขับร้อง ๑-๒ คน พวกนักดนตรีจะนั่งอยู่แถวหลัง ลูกคู่อยู่หน้า การแสดงจะผลัดกันลูกขึ้นร้องกลอนโต้ตอบกันคนละรอบ ลูกคู่ขึ้นไปนั่งล้อมวงร้องรับและปรบมือโยกตัวให้เข้ากับจังหวะดนตรี ส่วนผู้ร้องหรือผู้ได้กลอนจะยืนอยู่ข้างวงลูกคู่ ถ้ากรณีการประชันกัน แต่ละคณะจะขึ้นเวทีเดียวกัน แต่ล้อมวงแยกกันพอสมควร การแสดงก็ผลัดกันร้องทีละรอบ ทั้งรุกทั้งรับ

๑. เริ่มแสดงดนตรีโหมโรงเพื่อเร้าอารมณ์คนดู

๒. ลูกคู่โหมโรงต้นเสียงจะออกมาร้องทีละคนเริ่มด้วยวัดดูประสงค์ของการแสดง หลังจากนั้นก็เริ่มเข้าสู่เรื่องราว เช่น เหตุการณ์บ้านเมือง หรือความรักของหนุ่มสาว

๓. แสดงการตบมือโดยพร้อมเพรียงกันและมีท่าทางต่างๆ ให้เข้ากับจังหวะของทำนองเพลงอย่างสนุกสนาน

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. จัดการแสดงออกงานต่างๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปะพื้นถิ่น
๒. จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ความเป็นมาและวิธีการเล่นให้เด็กเยาวชนได้ฝึกหัด
๓. ตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อสอนเยาวชนสืบค้าห้ละหนึ่งครั้ง

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลดาโต๊ะ

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาชีพ การแกะสลักลายไม้

การแกะสลักลายไม้ ถือว่าเป็นงานศิลปกรรมที่เก่าแก่ประเภทหนึ่ง ซึ่งเชื่อกันว่ามีมาตั้งแต่สมัยมนุษย์ดึกดำบรรพ์ รู้จักใช้เครื่องมือตัดหินขุดเจาะและถากไม้ให้มีรูปทรงตามที่ต้องการ ทั้งในด้านประโยชน์ใช้สอยและความงาม ในยุคเหล็ก คือประมาณ ๑,๐๐๐ ปีก่อน คริสตศักราช เป็นยุคที่มนุษย์รู้จัก การแยกโลหะจากแร่และนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้นานาชนิด รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักด้วย งานแกะสลักก็ได้เริ่มต้นและมีการพัฒนา ต่อมาจนถึงปัจจุบันและทำกันไปทั่วโลก สำหรับการแกะสลักไม้ในประเทศไทยนั้นแต่เดิมส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาทั้งสิ้น ได้แก่งานแกะสลักไม้ประกอบโบสถ์ วิหาร ศาลา วัด หอพระไตรปิฎก ตู้พระไตรปิฎก พระเจดีย์ ฯลฯ ซึ่งมีการสรรค์สร้างอย่างสวยงามและปราณีตบรรจง ปรากฏอยู่ทุกยุคทุกสมัยในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยมีช่างแกะสลักที่มีฝีมือได้สร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ศิลปะไม้แกะสลักของล้านนา เป็นงานศิลปะที่เก่าแก่ มีเอกลักษณ์และมีคุณค่า ควรแก่การภาคภูมิใจสำหรับชาวล้านนาเองด้วยเหตุที่ในท้องถิ่นมีไม้สักอุดมสมบูรณ์ สามารถนำมาใช้ในการแกะสลักได้สะดวก งานแกะสลัก จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมล้านนาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี การทำมาหากิน ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวล้านนา ที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ทุ่งนา ป่าไม้ ซึ่งจะพบเห็นกันได้ทั่วไปในปัจจุบันในสถานที่สำคัญทางศาสนา บ้านเรือนที่อยู่อาศัยหรือเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวัน

ศิลปะการแกะสลักไม้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่ตกทอดสืบต่อเรื่อยมาจนปัจจุบัน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระราชประสงค์จะอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมขึ้นนี้ให้ทรงคุณค่าจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หาครูมาสอนวิชานี้แก่สมาชิกศิลปอาชีพ โดยทรงเน้นให้ใช้ไม้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมที่สุด การแกะสลักเป็นอาชีพที่มีอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะทางภาคเหนือเพราะเป็นแหล่งที่หาวัตถุดิบได้ง่าย การแกะสลักแต่ละจังหวัดจะมีลักษณะแตกต่างกัน ตามปกติการแกะสลักลวดลายในที่ประดับต่างๆ นั้นไทยเรามีตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว เช่น การแกะสลักเพื่อประดับตามบ้านหรือวัดวาอาราม เป็นต้น

ประเภทของการแกะสลักมี ๓ ประเภทคือ ๑. ภาพประเทษนูนต่ำ ๒. ภาพประเทษนูนสูง ๓. ภาพประเทษลอยตัว การแกะสลักไม้มีอยู่สองลักษณะ อย่างหนึ่งคือแกะเป็นภาพนูนบนเนื้อไม้ เช่น หน้าบ้าน บานประตู หน้าต่างโบสถ์วิหารของวัด อีกลักษณะหนึ่งคือการแกะลอยตัวเช่น พระพุทธรูป ตัวละคร สัตว์ต่างๆ เป็นต้น นิยมใช้ไม้สักเป็นวัสดุในการแกะสลัก เพราะมีความอ่อนและเหนียวพอสมควร สามารถแกะสลักได้ลายคมชัดตามต้องการ มีลวดลายสวยงามในเนื้อและมีคุณสมบัติในการดูดซับสีหรือรักเป็นอย่างดี เครื่องมือที่ใช้ในการแกะประกอบด้วยสิ่วหน้าต่างๆ ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งมักจะทำขึ้นเองเพื่อให้ใช้ได้นัดมือช่างผู้ทำงานและเหมาะกับงานประเภทใดประเภทหนึ่ง สิ่วแต่ละขนาดใช้ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ใช้ดอกลงในเนื้อไม้เพื่อเติมเส้นลายและจุดพื้นให้ลึกลง ใช้เจียนปาดตัดลายตั้งเหลี่ยมเป็นชั้นเชิงเพื่อคัดตัวลายให้เด่นชัดขึ้น การแกะครั้งแรกเรียกว่าโกน เป็นสิ่งสำคัญมากต้องโกนให้ดีก่อนจึงจะแกะลายแกะรูปต่อได้สัดส่วนถูกต้องสวยงามเมื่อเสร็จขั้นตอนการแกะแล้ว จึงจะลงรักปิดทองหรือลงสีลงน้ำมันตามต้องการ

ประวัติครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายกอเจ็ง นามสกุล : จะเหนาะ
 เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ : ไทย
 ศาสนา : อิสลาม
 วัน เดือน ปีเกิด : ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐ อายุ ๕๓ ปี
 วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ ๖
 อาชีพ : ทำนา
 ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : แกะสลักค้ำมปิ่น, ทำกรงนก, แกะสลักลายไม้
 สถานภาพ : สมรส
 ภรรยาชื่อ : นางวินัส นามสกุล : จะเหนาะ
 บุตร : ชาย ๒ คน, หญิง ๒ คน
 ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๑๐๕/๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลคาโต๊ะ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๗๐
 โทรศัพท์มือถือ : ๐๘๔-๘๕๔-๓๘๖๐

ประวัติการรับรางวัล

ประวัติการถ่ายทอด

จำนวน ๒ คน ได้แก่

๑. นายมะตอเฮ ยามู	รับการถ่ายทอดการแกะสลักการทำเชิงบ้าน, ลายฉลุ
๒. นายมะดิง สาแล๊ะ	รับการถ่ายทอดการทำกรงนก

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. เครื่องกบไฟฟ้า

๒. สว่านไฟฟ้า

๓. เลื่อยจigsawไฟฟ้ามือ (จิ๊กซอร์)

๔. เครื่องเร้าเตอร์

๕. ค้อน

๖. ตลับเมตร

๗. ไม้ระเดา

กระบวนการ / วิธีการ

๑. ปฐมนิเทศผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาการแกะสลักไม้และแนะนำวัสดุ-อุปกรณ์ในการเรียนการสอน

๒. เลือกไม้ที่ใช้แกะสลักและกบไม้ให้เรียบด้วยเครื่องกบไฟฟ้า

๓. ร่างแบบลวดลายบนไม้ที่ต้องการแกะสลัก

๔. การเจาะรูลายไม้ด้วยเครื่องสว่านไฟฟ้า

๕. การใช้เครื่องฉลุไฟฟ้า (จิ๊กซอร์) ฉลุลายตามที่ได้ร่างแบบไว้

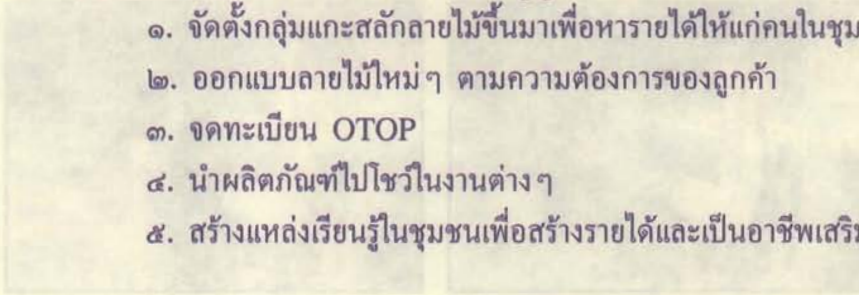

๖. ใช้เครื่องเร้าท์เตอร์กัดเหลี่ยมของลายฉลุไม้ให้ดูสวยงาม

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครัวภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. จัดตั้งกลุ่มแกะสลักลายไม้ขึ้นมาเพื่อหารายได้ให้แก่คนในชุมชน
๒. ออกแบบลายไม้ใหม่ ๆ ตามความต้องการของลูกค้า
๓. จัดทะเบียน OTOP
๔. นำผลิตภัณฑ์ไปโชว์ในงานต่างๆ
๕. สร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อสร้างรายได้และเป็นอาชีพเสริมแก่คนว่างงาน

กิจกรรมแกะสลักไม้เป็นของขวัญครบรอบ (๕) ๒๖

โชว์สินค้าชุมชนในงานวันแม่ (๕) ๒๗

ไปงานแสดงสินค้าชุมชน (๕) ๒๘

มาเรียนรู้นักแกะสลักไม้ (๕) ๒๙

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลคอตันหยง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการแพทย์แผนไทย การนวดแผนไทย

เชื่อกันว่ารากฐานมาจากประเทศอินเดีย โดยหมอชิวโกมารภัจจ์ แพทย์ประจำราชวงศ์ศักระและแพทย์ประจำองค์พระพุทธเจ้า เป็นผู้เริ่มขึ้นในสมัยพุทธกาล ได้เผยแพร่มายังประเทศไทยเมื่อใดนั้นยังไม่ปรากฏแน่ชัด ในสมัยก่อนจะพบว่าการนวดกันแต่เฉพาะในรั้วในวัง โดยจะนวดแต่พระเจ้าแผ่นดินและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ต่อมาภายหลังจึงกระจายสู่บุคคลทั่วไป จากการที่ผู้ทำการนวดอายุมากขึ้นบ้างก็เกษียณราชการกลับไปอยู่บ้าน และได้ถ่ายทอดวิชาให้ลูกให้หลานคนรู้จักสืบต่อมา

การนวดเป็นที่เผยแพร่อย่างมากในสมัยอยุธยา ประมาณปี พ.ศ. ๒๓๐๐ มีบันทึกตำรานวดเป็นภาษาบาลีลงบนใบลาน เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๐ กรุงศรีอยุธยาถูกพม่าเผาจนเสียหายอย่างหนัก ตำราก็ถูกเผาทำลายไป คงเหลือเล็กน้อยบางส่วน จึงได้มีการประมวลความรู้จัดทำตำรานวดขึ้น

ต่อมาในสมัย ร.๑ ในปี พ.ศ.๒๓๓๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงโปรดเกล้าให้มีการจารึกตำรายา และตำราฤกษ์ดีดัดตนไว้ตามศาลาราย

ในสมัย ร.๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้มีการสลักตำราไว้บนผนังที่วัดพระเชตุพน-วิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์)

ในสมัย ร.๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าให้ชำระคัมภีร์แพทย์ให้ถูกต้อง และได้ชำระตำรานวดไว้ด้วยกันเป็นตำราแผนนวดฉบับหลวง และยังมีการสอนให้กับนักเรียนแพทย์ชั้นปีที่ ๓ ในโรงเรียนราชแพทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทยด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีการริเริ่มตั้งสถานที่ขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านการรักษาโดยใช้ยาสมุนไพร และการนวดขึ้นเป็นครั้งแรก ในครั้งนั้นยังมีผู้สนใจไม่มากนัก ต่อมาก็มียุคสนใจมาเรียนการนวดกันมากขึ้นเรื่อยๆ สืบจนปัจจุบันวิชาการนวดก็ได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาให้แก่นุชนคนรุ่นหลังจึงควรที่คนรุ่นใหม่จะต้องอนุรักษ์วิชานี้ไว้ตลอดไป

ประวัติครอบครัวปัญหาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายอาแซ นามสกุล: เปาะชะ
 เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ: ไทย
 ศาสนา : อิสลาม
 วัน เดือน ปีเกิด : ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘ อายุ: ๓๕ ปี
 วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : มัธยมศึกษาตอนต้น
 อาชีพ : เกษตรกร
 ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : นวดแผนไทย
 สถานภาพ : สมรส
 ภรรยาชื่อ : นางรอฮานิง นามสกุล: สามะแอ
 บุตร : หญิง ๒ คน
 ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๓๐ หมู่ที่ ๔ ตำบลคอลลอดันหยง อำเภอนงจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๓๐

โทรศัพท์มือถือ : ๐๘๖-๒๕๗-๘๖๓๒

ประวัติการรับรางวัล :

ประวัติการถ่ายทอด :

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ผ้าขนหนู

ใช้สำหรับคลุมตัวผู้รับการนวด

๒. น้ำมันมวย, น้ำมันมะพร้าว

ใช้สำหรับถูบริเวณที่ปวดเมื่อยและต้องการจะนวด

๓. เตียงหรือแคร่

ใช้สำหรับรองตัวผู้รับการนวด

กระบวนการ / วิธีการ

๑. ทาน้ำมันมวยหรือน้ำมันมะพร้าวลงบริเวณที่ปวด

เริ่มจากวิธีการนวดไหล่, แขนและฝ่ามือ บีบไหล่ ด้วยการวางมือซ้ายลงที่หัวไหล่ด้านขวา จากนั้นใช้หัวแม่มือและนิ้วมือทั้งสี่จับตรงเส้นไหล่ บีบเบาๆ แล้วยกแขนซ้าย ทำซ้ำไปมาสัก ๕ ครั้ง จากนั้นไล่จากหัวไหล่ลงมาที่แขน บีบเบาๆ จนมาถึงฝ่ามือกดจุดที่ฝ่ามือทีละนิดเพื่อให้ออกลมเนื้อคลาย

นวดไหล่

นวดแขน

นวดฝ่ามือ

๓. ทำนวดหัวเข่า ใช้น้ำมัน (ยกเว้นน้ำมันห้วแม่มือ) นวดเบาๆ ในลักษณะของการถูตรงบริเวณกล้ามเนื้อที่อยู่รอบๆ หัวเข่าใช้เวลาประมาณ ๘ นาที

๔. ทำนวดสันเท้าพร้อมทั้งดัดขา

๕. ทำนวด/ทุบหลัง การทุบจะช่วยกระตุ้นกล้ามเนื้อเป็นจังหวะมักใช้การทุบในบริเวณหลังของผู้ป่วย เพื่อลดอาการปวดหลังปวดคอในการทุบต้องระวังกล้ามเนื้อซี่ และบาดเจ็บ

๖. วิธีการนวดเพื่อแก้อาการปวดศีรษะ โดยจะกดจุดบริเวณศีรษะที่ปวด

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ๑. การจัดตั้งกลุ่มสอนนวดแผนไทยขึ้นในตำบลเพื่อสร้างอาชีพให้บุคคลที่ต้องการมีรายได้
- ๒. การจัดทำลูกประคบสมุนไพรต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการนวดแผนไทย
- ๓. การผลิตลูกประคบสมุนไพรและคู่มือการนวดด้วยตนเองเพื่อนำมาจำหน่าย
- ๔. บริการนวดแผนไทยตามบ้าน

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลท่ากำชำ

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาชีพ สานเพื่อ

เครื่องจักสาน เป็นงานหัตถกรรมที่หล่อหลอมขึ้นจากจิตวิญญาณและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ คำว่า เครื่องจักสาน แยกความหมายคำได้คือ จัก หมายถึงการนำวัสดุมาทำให้เป็นเส้น เป็นแฉก หรือริ้ว ส่วน คำว่า สาน หมายถึงการนำเอาวัสดุที่เตรียมแล้วมาสานประดิษฐ์ให้เป็นรูปร่างและลวดลายต่างๆ ขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งคือ การถักซึ่งเป็นกระบวนการประกอบทำให้เครื่องจักสานสมบูรณ์เสริมความแข็งแรงของโครงสร้างภายนอกวัสดุที่นำมาใช้สานได้แก่ไม้ ไม้ หวาย กก ป่าน กระจูด ลำเจียก เศษและย่านลิเภา เป็นต้น

ประเภทเครื่องจักสาน

ความคิดพื้นฐานในการสร้างเครื่องจักสานเกิดจากความต้องการในการดำเนินชีวิตเป็นหลัก เครื่องจักสานยุคแรกจึงมีรูปแบบและวิธีการง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน เครื่องจักสานในประเทศไทย เริ่มใช้ครั้งแรกในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยพบหลักฐานเป็นโครงสร้างเครื่องจักสานบนภาชนะดินเผาที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี อายุราว ๓,๐๐๐ ปี และในสมัยสุโขทัยได้มีตำนานเล่าถึงพระร่วงแสดงปาฏิหาริย์ใช้กระออม (เครื่องจักสานไม้ไผ่ชนิดหนึ่งใช้ตักน้ำ) อีกด้วย เครื่องจักสานโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้ดังนี้คือ

๑. เครื่องมือในการเกษตรกรรม เช่น วี (กาวิ) กระบุง เป็นต้น
๒. เครื่องมือในครัวเรือน เช่น กระชอนกรองกะทิ พ้อม (กะพ้อม) กระด้บ เป็นต้น
๓. เครื่องมือจับสัตว์ เช่น ลอบ ไซ ข้อง ชนาง สุ่ม เป็นต้น
๔. เครื่องมือในพิธีกรรม เช่น ขันกระหอยง คาทเลว เป็นต้น
๕. เครื่องมือเบ็ดเตล็ด เช่น กระดัง เป็นต้น

ลักษณะของเครื่องจักสานแต่ละประเภทยานั้น มักจะทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยของประชาชนแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ ฉะนั้นจึงมีความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย รูปร่าง ลวดลาย และวัสดุที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งทำให้เครื่องจักสานพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ภาคใต้มีรูปแบบเครื่องจักสานต่างไปจากภูมิภาคอื่นๆ ในด้านรูปแบบ ลวดลาย และวัสดุที่ใช้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวัตถุดิบในท้องถิ่น

- สมุก ภาชนะสานด้วยใบลาน หรือใบตาล ใช้สำหรับใส่สิ่งของขนาดเล็ก
- สอบหมาก ภาชนะสานด้วยกระจูด ใช้สำหรับใส่หมาก
- เสื่อกระจูด เสื่อทำจากต้นกระจูดใช้สำหรับปูนอน หรือใช้รองนั่งที่วัดหรือสุเหร่า
- เครื่องจักสานย่านลิเภา เป็นเครื่องจักสานพื้นบ้านโบราณ ใช้ย่านลิเภามาจักสานโดยลอกเอาเฉพาะเปลือกมาทำเท่านั้น สามารถทำเครื่องใช้ได้หลายอย่าง เช่น กระเป๋าดือสตรี กุบหมาก เป็นต้น

๓. ใช้เส้นใยกาบมะพร้าวมัดเป็นปมด้านหัว-ท้ายของเส้นเพื่อสอดนิ้วโป้ง, นิ้วชี้ได้ และนำมา รูดหนามของใบเตยปาหนันออก

(เส้นใยกาบมะพร้าวที่มัดปมแล้ว)

๔. นำใบเตยปาหนันชุดด้วยไม้และนำไปตากแดดประมาณ ๒๐ นาที พอให้ใบอ่อนตัวและง่ายต่อการสาน

(ใบเตยปาหนันที่ตากแดดแล้ว)

๕. วางเส้นใบเตยเป็นเส้นยืน ๒ เส้น วางด้านหน้าใบ (ผิวมัน) ขึ้นสลับหัวเตย (โคนใบ) หางเตย (ปลายใบ) นำเส้นใบเตยสานแนวขวางอีก ๒ เส้นเป็นลายขัด ให้ลายขัดอยู่กึ่งกลางของเส้นยืน

๖. พับเส้นใบเตยเส้นแรกด้านขวาขึ้นแล้วสอดใต้เส้นใบเตยเส้นที่สอง จับเส้นใบเตยให้ขนานกับเส้นยืน พับเส้นใบเตยด้านซ้ายมือขึ้นทับเส้นใบเตยเส้นที่สอง

๗. พับเส้นใบเตยด้านขวาลงมาทับเส้นขวางให้ขนานกับเส้นยืน สอดเส้นยืนเส้นใหม่ใต้เส้นใบเตยที่พับลงมาให้ขนานกับเส้นยืน

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลท่ากำชำ

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาชีพ สานเพื่อ

เครื่องจักสาน เป็นงานหัตถกรรมที่หล่อหลอมขึ้นจากจิตวิญญาณและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ คำว่า เครื่องจักสาน แยกความหมายคำได้คือ จัก หมายถึงการนำวัสดุทำให้เป็นเส้น เป็นแฉก หรือริ้ว ส่วน คำว่า สาน หมายถึงการนำเอาวัสดุที่เตรียมแล้วมาสานประดิษฐ์ให้เป็นรูปร่างและลวดลายต่างๆ ขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งคือ การถักซึ่งเป็นกระบวนการประกอบทำให้เครื่องจักสานสมบูรณ์เสริมความแข็งแรงของโครงสร้างภายนอกวัสดุที่นำมาใช้สานได้แก่ไม้ ไม้ไผ่ หวาย กก ป่าน กระจูด ลำเจียก เตยและย่านลิเภา เป็นต้น

ประเภทเครื่องจักสาน

ความคิดพื้นฐานในการสร้างเครื่องจักสานเกิดจากความต้องการในการดำเนินชีวิตเป็นหลัก เครื่องจักสานยุคแรกจึงมีรูปแบบและวิธีการง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน เครื่องจักสานในประเทศไทย เริ่มใช้ครั้งแรกในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยพบหลักฐานเป็นโครงสร้างเครื่องจักสานบนภาชนะดินเผาที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี อายุราว ๓,๐๐๐ ปี และในสมัยสุโขทัยได้มีตำนานเล่าถึงพระร่วงแสดงปาฏิหาริย์ใช้กระออม (เครื่องจักสานไม้ไผ่ชนิดหนึ่งใช้ต้กน้ำ) อีกด้วย เครื่องจักสานโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้ดังนี้คือ

๑. เครื่องมือในการเกษตรกรรม เช่น วี (กาวี) กระจุง เป็นต้น
๒. เครื่องมือในครัวเรือน เช่น กระจอนกรองกะทิ พ้อม (กะพ้อม) กระจับ เป็นต้น
๓. เครื่องมือจับสัตว์ เช่น ลอบ ไซ ข้อง ฆาง สุ่ม เป็นต้น
๔. เครื่องมือในพิธีกรรม เช่น ขันกระห้อย ดาเหลว เป็นต้น
๕. เครื่องมือเบ็ดเตล็ด เช่น กระจดง เป็นต้น

ลักษณะของเครื่องจักสานแต่ละประเภทนั้น มักจะทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยของประชาชนแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ ฉะนั้นจึงมีความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย รูปร่าง ลวดลาย และวัสดุที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งทำให้เครื่องจักสานพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ภาคใต้มีรูปแบบเครื่องจักสานต่างไปจากภูมิภาคอื่นๆ ในด้านรูปแบบ ลวดลาย และวัสดุที่ใช้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวัตถุดิบในท้องถิ่น

- สมุก ภาชนะสานด้วยใบลาน หรือใบตาล ใช้สำหรับใส่สิ่งของขนาดเล็ก
- สอบหมาก ภาชนะสานด้วยกระจูด ใช้สำหรับใส่หมาก
- เสื่อกระจูด เสื่อทำจากต้นกระจูดใช้สำหรับปูนอน หรือใช้รองนั่งที่วัดหรือสุเหร่า
- เครื่องจักสานย่านลิเภา เป็นเครื่องจักสานพื้นบ้านโบราณ ใช้ย่านลิเภามาจักสานโดยลอกเอาเฉพาะเปลือกมาทำเท่านั้น สามารถทำเครื่องใช้ได้หลายอย่าง เช่น กระจเป่าถือสตรี กุบหมาก เป็นต้น

ประวัติครอบครัวปัญหาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นางลีเยาะ นามสกุล : สะแลแม

เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ : ไทย

ศาสนา : อิสลาม

วัน เดือน ปีเกิด : ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๒ อายุ: ๕๑ ปี

วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ ๔

อาชีพ : เกษตรกร

ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : สานเสื่อ

สถานภาพ : สมรส

สามีชื่อ : นายมูสอ นามสกุล : สะแลแม

บุตร : ชาย ๑ คน, หญิง ๒ คน

ภูมิลำเนา : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๒๔ หมู่ที่ ๑ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๕๑๓๐

โทรศัพท์ :

ประวัติการรับรางวัล :

ประวัติการถ่ายทอด :

นางลีเยาะ สะแลแม ได้ถ่ายทอดการสานเสื่อให้แก่ลูกหลานและนำมาสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ใบเตยปาหนัน

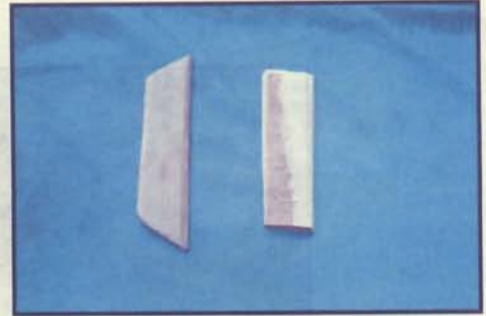
ต้นเตยปาหนันใบมีลักษณะยาวเรียว มีหนามสามด้านหน้าบริเวณขอบใบจะไปทางเดียวกันแต่หนามบริเวณหลังของใบจะสวนทางกันกับหนามของใบ (จะมีลักษณะทวนกลับกัน)

๒. กรรไกร , มีด , มีดพร้า (อุปกรณ์สำหรับตัด) ๓. ไม้ขูดใบเตยปาหนัน

ใช้สำหรับตัดใบเตยปาหนัน

แผ่นไม้หนาประมาณ ๑ เซนติเมตร ใช้สำหรับขูดใบเตยปาหนันเพื่อให้ไปอ่อนตัว

๔. เส้นใยจากมะพร้าว

ใช้สำหรับรูดหนามของใบเตยปาหนัน

กระบวนการ/ วิธีการ

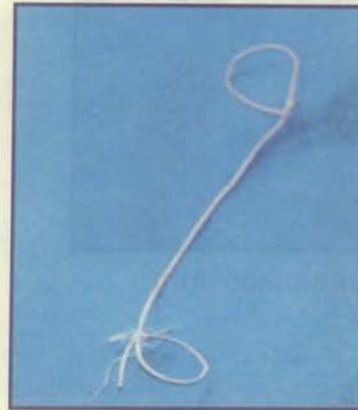
๑. ใช้มีดพร้าหรือมีดตัดใบเตยปาหนันจากต้น

๒. ตัดแกนกลางของใบเตยปาหนันออกแล้วผ่าใบแบ่งออกเป็นสี่ส่วน (แนวยาว)

๓. ใช้เส้นใยกาบมะพร้าวมัดเป็นปมด้านหัว-ท้ายของเส้นเพื่อสอดนิ้วโป้ง, นิ้วชี้ได้ และนำมา รูดหนามของใบเตยปาหนันออก

(เส้นใยกาบมะพร้าวที่มัดปมแล้ว)

๔. นำใบเตยปาหนันชุบด้วยไม้และนำไปตากแดดประมาณ ๒๐ นาที พอให้ใบอ่อนตัวและง่ายต่อการสาน

(ใบเตยปาหนันที่ตากแดดแล้ว)

๕. วางเส้นใบเตยเป็นเส้นยืน ๒ เส้น วางด้านหน้าใบ (ผิวมัน) ขึ้นสลับหัวเตย (โคนใบ) ทางเตย (ปลายใบ) นำเส้นใบเตยสานแนวขวางอีก ๒ เส้นเป็นลายขัด ให้ลายขัดอยู่กึ่งกลางของเส้นยืน

๖. พับเส้นใบเตยเส้นแรกด้านขวาขึ้นแล้วสอดใต้เส้นใบเตยเส้นที่สอง จับเส้นใบเตยให้ขนานกับเส้นยืน พับเส้นใบเตยด้านซ้ายมือขึ้นทับเส้นใบเตยเส้นที่สอง

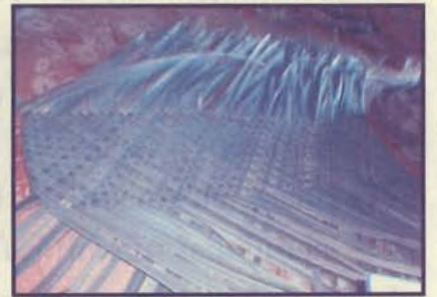
๗. พับเส้นใบเตยด้านขวาลงมาทับเส้นขวางให้ขนานกับเส้นยืน สอดเส้นยืนเส้นใหม่ใต้เส้นใบเตยที่พับลงมาให้ขนานกับเส้นยืน

๘. สานขยายความยาวของเสื่อต่อไปอีกประมาณช่วงละ ๓-๕ เส้น เพราะถ้าสานช่วงละหลายเส้นเสื่อจะไม่เป็นที่เหลื่อมผืนผ้า

๙. การสานเก็บขอบเสื่อด้านข้างเรียกว่าการมัดขอบเสื่อ เริ่มมัดขอบเสื่อจากด้านขวา ด้วยการพับเส้นยืนเส้นสุดท้ายขึ้นทับเส้นยืนเส้นด้านซ้ายและสานลายขัดต่อไปให้ได้แนวของขอบเสื่อ

การต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. จัดตั้งกลุ่มจักสานขึ้นมาในตำบลเพื่อผลิตเครื่องจักสานหลายๆ รูปแบบ เช่น การสานกระเป๋า เป็นต้น

๒. จัดตั้งกลุ่มสอนการสานเสื่อให้เด็กได้เรียนรู้และสืบทอดต่อไป

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลดอทอง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปะพื้นถิ่น กลองยาว

กลองยาวได้แบบอย่างมาจากพม่า บางท่านกล่าวว่าได้แบบอย่างมาเมื่อราวสมัยกรุงธนบุรี หรือ ต้นกรุงรัตนโกสินทร์สมัยที่ไทยกับพม่ากำลังทำสงครามกันพวกทหารพม่าก็เล่น “กลองยาว” กันสนุกสนาน พวกชาวไทยได้เห็นก็จำแบบอย่างมาเล่นบ้าง แต่บางท่านก็เล่าว่า กลองยาวของพม่าแบบนี้ มีชาวพม่าพวกหนึ่ง นำมาเผยแพร่ในประเทศไทย เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๔ กรุงรัตนโกสินทร์ และต่อมาชาวไทยเรานิยมนำมาเล่นในงานที่มีกระบวนแห่เช่น บวชนาค และทอดกฐินเป็นต้น และนิยมเล่นเป็นที่รื่นเริงสนุกสนานในเทศกาลสงกรานต์ และเล่นกันแพร่หลายในแทบทุกหัวบ้านหัวเมือง วงหนึ่งๆ จะใช้กลองหลายลูกก็ได้ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงร่วม ก็คือ ฉิ่ง ฉาบเล็ก กรับ และโหม่ง เรียกการเล่นชนิดนี้ว่า “เถิดเทิง” หรือ “เทิงบ้องกลองยาว” ที่เรียกดังนั้นก็เข้าใจว่าเรียกตามเสียงกลองที่ดีและตามรูปลักษณะของกลอง

กลองเป็นเครื่องมือดีทำด้วยไม้เป็นต้น มีลักษณะกลมกลวง ขึงด้วยหนังมีหลายชนิด ถ้าทำด้วยหนังหน้าเดียว มีรูปยาวมากใช้สะพายในเวลาตี เรียกว่ากลองยาวหรือเถิดเทิง ถ้าขึงด้วยหนังหน้าเดียว มีรูปกลมแบนและตื้น เรียกว่า กลองรำมะนา ถ้าขึงหนัง ๒ หน้า ร้อยโยงด้วยสายหนัง เรียกว่ากลองมลายู ถ้าร้อยโยงด้วยหวาย เรียกว่า กลองแขก กลองชนะ

กลองยาว หมายถึง เครื่องดนตรีที่ขึงหน้าด้วยหนังวัว เป็นกลองหน้าเดียวโยงสายเร้งเสียงด้วยหนังเรียด ตัวกลองที่เรียกว่า หุ่นกลอง นิยมทำด้วยไม้จริง เช่น ไม้ขนุน ไม้มะม่วง ไม้กระทอน และไม้จามจุรีเป็นต้น ไม่นิยมใช้ไม้เนื้อแข็งเพราะมีน้ำหนักมากไม่สะดวกต่อการสะพาย กลองยาวมีหลายขนาด ตั้งแต่เล็กจนใหญ่ โดยปกติมักจะเรียกขนาดของกลองยาว ตามความกว้างของหน้ากลอง เช่น หน้ากลองที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒๘ เซนติเมตร คือกว้าง ๕ นิ้ว ก็จะเรียกว่า กลองหน้า ๕ เป็นต้น

ลักษณะโดยทั่วไปของกลองยาว คือ เป็นกลองยาวเจาะทะลุเป็นโพรงตลอดทั้งลูกตอนบนตั้งแต่หน้ากลองมาถึงคอคอด เป็นกระพุ้งอู้งเสียงทรงกลม บริเวณกระพุ้งนี้จะใช้หนังเรียดโยงหน้ากลองเพื่อเร้งเสียง เป็นลักษณะต่างๆ โดยรอบกระพุ้ง ตอนกลางถัดจากกระพุ้งลงมาค่อยๆ เรียวคอดลงไปถึงปลายแล้วค่อยๆ ผายบานเป็นรูปดอกลำโพง จึงเรียกส่วนที่บานนี้ว่า ลำโพงกลองยาว หุ่นกลองยาวตรงบริเวณกระพุ้งมักจะนิยมแต่งด้วยผ้าสีสดๆ หรือผ้าดอกสวยงามด้วยวิธีการเย็บกระโปรงหุ้มเพื่อมิให้เห็นหนังเรียดและหุ่นกลองบริเวณนี้บางคนตกแต่งผ้าหุ้มด้วยการปล่อยเชิงเป็นระบายต่างสี ๒-๓ ชั้นสลับกัน เพื่อให้สวยงามยิ่งขึ้น เรียกผ้าที่หุ้มกลองนี้ว่ากระโปรงกลองยาว และยังมีสายสะพายผูกข้างหนึ่งที่หุ่ห้วงริมขอบหน้ากลอง อีกข้างหนึ่งผูกไว้ที่ตอนกลางหุ่นกลองบริเวณที่เรียวคอด สำหรับใช้สะพายเวลาขยับ ก่อนที่จะตีตรงกึ่งกลางหน้ากลองที่มียางรักทาเป็นวงกลมเล็กๆ นั้น จะต้องคิดข้าวสุกบดผสมขี้เถ้าป่น เพื่อถ่วงเสียงให้ได้เสียงที่ดังตามความต้องการของผู้ตี

สำหรับยางรักที่ทำเป็นวงกลมตรงบริเวณกึ่งกลางหน้ากลองนั้น ทาไว้เพื่อเป็นการรักษาหนังบริเวณนั้น เพราะเมื่อเวลาเล็กตีจะต้องขูดข้าวสุกออก และนอกจากนั้นยังทายางรักบริเวณริมขอบหน้ากลองโดย รอบอีกด้วย

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายประสิทธิ์ นามสกุล: ปี่แก้ว

เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ: ไทย

ศาสนา : พุทธ

วัน เดือน ปีเกิด : -/- พ.ศ. /๒๕๘๕ อายุ ๖๓ ปี

วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ ๓

อาชีพ : เกษตรกร

ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : ด้านศิลปะพื้นถิ่น กลองยาว

สถานภาพ : สมรส

ภรรยาชื่อ : นางละมัย นามสกุล: ปี่แก้ว

บุตร : ชาย ๓ คน, หญิง ๑ คน

ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๑๑๖/๑ หมู่ที่ ๘ ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๗๐

โทรศัพท์มือถือ : ๐๘๑-๐๕๔-๒๖๗๐

ประวัติผลงานและการรับรางวัล :

- ปี ๒๕๕๐ แข่งขันวงกลองยาว ชนะเลิศอันดับ ๒ ได้เงินรางวัล แข่งขัน ณ วัดหัวตลาด อ.เมือง จ.ปัตตานี
- ปี ๒๕๕๒ เปิดงาน ๑ ตำบล ๑ ผลิตภัณฑ์ ณ โรงเรียนวัดมุจลินทวาปีวิหาร
- งานประเพณีชักพระ เป็นประเพณีทำบุญในวันออกพรรษา ซึ่งจะเล่นกลองยาวนำขบวนเรือพระทุกปี

ประวัติการถ่ายทอด :

นายประสิทธิ์ ปี่แก้ว ได้ถ่ายทอดความรู้การตีกลองยาวให้แก่ลูกหลานและบุคคลอื่นที่มีความสนใจเป็นจำนวนมาก

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. กลองยาว

กลอง ทำด้วยไม้ ตอนหน้าใหญ่ ตอนท้ายเรียวแล้วบานปลายเป็นรูปดอกคำโพงมีหลายขนาดขึ้นหน้าเดียว ตัวกลองนิยมนับแต่งให้สวยงามด้วยผ้าสี หรือผ้าดอกเย็บจีบย่น ปล่อยเชิงเป็นระบายห้อยมาปกด้วย

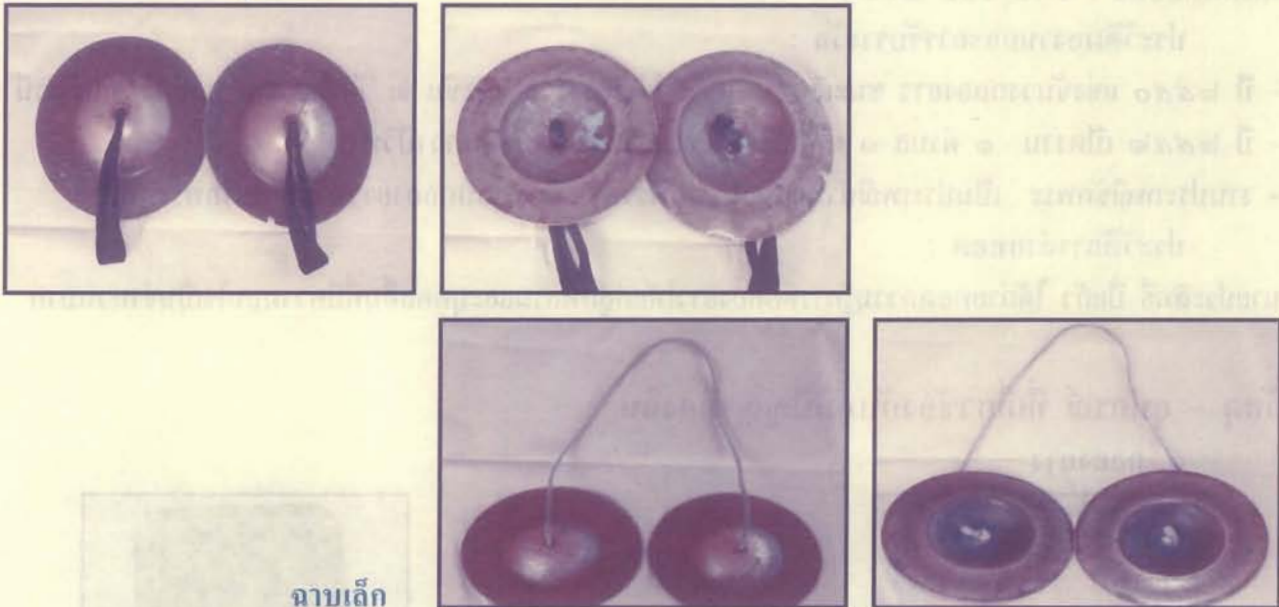
กลอง มีสายสะพายสำหรับคล้องสะพายบ่า ใช้ตีด้วยฝ่ามือ แต่การเล่นโกลดโพน อาจใช้ส่วนอื่นๆ ของร่างกายตี ก็มี กลองยาวได้แบบอย่างมาจากพม่า นิยมเล่นในงานพิธีชบวนแห่ กลองชนิดนี้เรียกชื่อตามเสียงที่ตีได้อีกชื่อหนึ่งว่า “กลองเถิดเทิง”

๒. ฆ้อง

ฆ้อง ทำด้วยโลหะแผ่นรูปวงกลมตรงกลางทำเป็นปุ่มนูน เพื่อใช้รองรับการตีให้เกิดเสียงเรียกว่า ปุ่มฆ้อง ต่อจากปุ่มเป็นฐานแผ่ออกไป แล้วอ้อมลงมาโดยรอบเรียกว่า “ฉัตร” ส่วนที่เป็นพื้นราบรอบปุ่มเรียกว่า “หลังฉัตร” หรือ “ชานฉัตร” ส่วนที่อ้อมเป็นขอบเรียกว่า “ใบฉัตร” ที่ใบฉัตรนี้จะมีรูเจาะสำหรับร้อยเชือกหรือหนังเพื่อแขวนฆ้อง ถ้าแขวนตีทางตั้งจะเจาะสองรู ถ้าแขวนตีทางนอนจะเจาะสี่รู

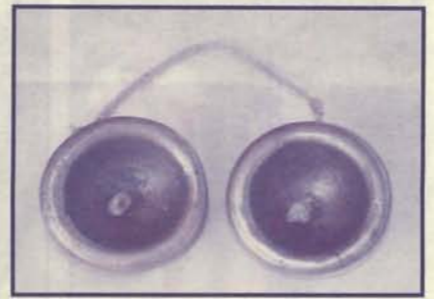
๓. ฉาบใหญ่

ฉาบเล็ก

ฉาบ เป็นเครื่องตีกำกับจังหวะ ทำด้วยโลหะ รูปร่างคล้ายฉิ่ง แต่ มีขนาดใหญ่กว่าและหล่อบางกว่า มีสองขนาด ขนาดใหญ่กว่าเรียกว่า ฉาบใหญ่ ขนาดเล็กกว่า เรียกว่า ฉาบเล็ก การตีจะตีแบบประกบ และตีแบบเปิดให้เสียงต่างกัน

๔. จิ้ง

จิ้ง เป็นเครื่องตีกำกับจังหวะ ทำด้วยโลหะ หล่อหนา รูปร่างกลม เว้ากลาง ปากผาย คล้ายฝาขนมครก ไม่มีจุก สำหรับหนึ่งมีสองฝาเจาะรูตรงกลางที่เว้า สำหรับร้อยเชือกโยงฝาทั้งสองเพื่อสะดวกในการถือตี จิ้งมีสองขนาด ขนาดใหญ่ใช้ประกอบวงปีพาทย์ ขนาดเล็กใช้กับวงเครื่องสายและมโหรี

๕. กรับ

กรับ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ลักษณะเป็นแท่งสี่เหลี่ยม มีสัน

กระบวนการ / วิธีการ

๑. มีผู้เล่นประมาณ ๑๕ คนขึ้นไป ตั้งแถวเรียงหน้ากระดาน

๒. ต้องไหว้ครูก่อนนำเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นออกมาเล่น

๓. เริ่มการตีกลองและการตีจิ้ง ฉาบ ฉิ่ง และกรับ ให้เข้าจังหวะของทำนองเพลง

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครัวภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. การประชาสัมพันธ์และการใช้สื่อต่างๆ ทางเทคโนโลยี เพื่อการเข้าถึงเยาวชนในสมัยนี้ที่สนใจเทคโนโลยีมากขึ้น เช่น การนำการแสดงวงกลองยาวมาทำเป็นการ์ตูน เพื่อให้เด็กมีความสนใจและเรียนรู้ความเป็นมาของวงกลองยาว
๒. จัดตั้งกลุ่มเยาวชนของตำบลโดยแบ่งเป็นทีมของแต่ละหมู่บ้านจัดกิจกรรมให้แต่ละหมู่บ้านประกวดวงกลองยาวกัน

ทีม วิเศษศิลป์เมืองปัตตานี โรงเรียนปรางค์ทอง ปัตตานี

ทีม วิเศษศิลป์เมืองปัตตานี โรงเรียนปรางค์ทอง ปัตตานี

ทีม วิเศษศิลป์เมืองปัตตานี โรงเรียนปรางค์ทอง ปัตตานี

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลเกาะปะาะ

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปปะพื้นถิ่น ดิเกฮูลู

ดิเกฮูลูเป็นศิลปะการแสดงในสมัยก่อนคนแก่คนแก่ กำเนิดของดิเกฮูลูเกิดขึ้นที่บ้านกาบูบอเกาะ(บ้านจือนาแระ) หมู่บ้านกาบูบอเกาะ ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ดิเกฮูลูมีการโหมโรงเครื่องรำมะนา (เรียกว่า ตาโม่ะ) และเพลงบันตง ดิเกฮูลูร้องเพลงอะไรก็ได้ที่ทำให้เกิดความสนุกสนาน จบเพลงแล้วมีกาโระ(การโต้ตอบ) เป็นเรื่องๆ จบด้วย วาบูล แล คำว่า “วา” แปลว่า ว่า “บูล” แปลว่า วงเดือน รวมกันแล้วแปลว่า ว่าวงเดือน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของดิเกฮูลู คำว่า “ดิเก” คนไทยทั่วๆ ไปเรียกว่า ลิก คำว่า “ฮูลู” แปลว่า ได้ เพราะฉะนั้น ดิเกฮูลูจึงแปลว่า ลิกของภาคใต้ ถ้าเพลงที่ร้องจบด้วยคำว่า “วาบูล” เป็นอันว่าจบเพลง

ดิเกฮูลู หรือ ดิเกฮูลู มาจากคำว่า ลิก หรือดิเก และฮูลู ท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่าลิกหรือ ดิเกมาจากคำว่า ซี เกร์ หมายถึง การอ่านทำนองเสนาะ ส่วนคำว่าฮูลู แปลว่า ได้หรือทศได้ รวมความแล้วหมายถึง การขับบทกลอนเป็นทำนองเสนาะจากทางใต้

ดิเกฮูลู เป็นการละเล่นพื้นบ้านแถบจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับความนิยมมากของชาวไทยมุสลิม มักจะใช้แสดงในงานมาแกปูโล๊ะ งานสุหนัด งานเมาลิด งานฮารีรายอแล้ว คำว่า “ลิก” หรือ “ดิเกร์” เป็นศัพท์เปอร์เซีย มีความหมาย ๒ ประการ คือ

๑. เพลงสวดสรรเสริญพระเจ้า ซึ่งเรียกการสวดดังกล่าวนี้ว่า “ดิเกร์เมาลิด”
๒. กลอนเพลงโต้ตอบ นิยมเล่นกันเป็นกลุ่มคณะ เรียกว่า “ดิเกฮูลู” บ้างก็ว่าได้รับแบบอย่างมาจากคนพื้นเมืองเผ่าซาไก เรียกว่า มโนราห์คนซาไก บ้างก็ว่าเอาแบบอย่างการเล่นลำตัดของไทยผสมเข้าไปด้วยการตั้งวงคล้ายกับการตั้งวงลำตัดหรือเพลงฉ่อยของภาคกลาง คณะหนึ่งมีลูกคู่ประมาณ ๑๐ กว่าคนผู้ร้องเพลงและขับร้องมีประจำคณะอย่างน้อย ๒ - ๓ คน และอาจมีนักร้องภายนอกวงมาสมทบร่วมสนุกอีกก็ได้ กล่าวคือ คนดูคนใดนึกสนุกอยากร่วมวงก็จะได้รับอนุญาตจากคณะดิเกคล้ายๆ กับการเล่นเพลงบอกภาคใต้ เวทีแสดงยกสูงไม่เกิน ๑ เมตร โลงๆ ไม่มีม่านหรือฉาก ลูกคู่ขึ้นไปนั่งล้อมวงร้องรับและตบมือ โยกตัวเข้ากับจังหวะดนตรี ส่วนผู้ร้อง หรือผู้โต้กลอนจะลุกขึ้นยืนข้างๆ วงลูกคู่ ถ้ากรณีมีการประชันกันแต่ละคณะจะขึ้นนั่งบนเวทีด้วยกัน แต่ล้อมวงแยกกัน การแสดงก็ผลัดกันร้องทีละรอบ ทั้งรุกทั้งรับเป็นที่ครึกครื้นสพอารมณ์ผู้ชม

การแต่งกาย แต่เดิมผู้เล่นจะโปกหัว สวมเสื้อคอกลม นุ่งโสร่ง บางครั้งอาจเห็นบขวานทำนองไว้ข่มขวัญคู่ต่อสู้ ต่อมามีการแต่งกายแบบการเล่นลิละ แต่ไม่เห็นบกริชหรือถือกริช อาจเห็นบขวานในปัจจุบันมักแต่งกายแบบไทยมุสลิมทั่วไปหรือตามแบบสมัยนิยม

เครื่องดนตรี ประกอบด้วย รำมะนา(เรือบานา) อย่างน้อย ๒ ใบ ฉิ่ง ๑ วง และลูกแซ็ก ๑ - ๒ คู่ อาจมีขลุ่ยเป่ากลองขณะลูกคู่ร้อง และดนตรีบรรเลง ดนตรีจะหยุดเมื่อมีการร้องหรือขับ ทำนองเดียวกับการร้องลำตัดหรือเพลงฉ่อย ท่วงทำนองปัจจุบันมี ๓ จังหวะ คือ สโลว์ แมมโบสโลว์ และจังหวะนาฏศิลป์อินเดีย

ซึ่งเนื้อร้องจังหวะใดก็ต้องใช้ร้องกับจังหวะนั้นๆ จะใช้ร้องต่างจังหวะกันไม่ได้

วิธีการเล่น วิธีการเล่น เริ่มแสดงดนตรีโหมโรงเพื่อร่ำอารมณ์คนดู สมัยก่อนมีการไหว้ครูในกรณีที่มีการประชันกันระหว่างหมู่บ้าน หรืออาจมีหมอลำของแต่ละฝ่ายปิดรับความไล่ผีคู่ต่อสู้ก็มี ปัจจุบันสู้กันด้วยศิลปกรรมอย่างเดียว เมื่อลูกคู่โหมโรงตันเสียงจะออกมาร้องทีละคน เริ่มด้วยวัตถุประสงค์ของการแสดงหลังจากนั้นก็เริ่มเข้าสู่เรื่องราว อาจจะเป็นเหตุการณ์บ้านเมือง หรือความรักของหนุ่มสาว หรือเรื่องตลก ในกรณีที่มีการประชัน หรือบางครั้งก็เป็นเรื่องราวการกระทบกระทั่ง เสียดสีกัน หรือหยิบปัญหาต่างๆ มากล่าว เพื่อให้ผู้ชมชื่นชอบในกรรมและปฏิภาณ

โอกาสและเวลาที่เล่น แต่เดิมนิยมแสดงในงานพิธีต่างๆ เช่น เข้าสู่หน้า งานแต่งงาน (มาแกปูโล๊ะ) ปัจจุบันดิเกฮูลูยังแสดงในงานเทศกาลต่างๆ ร่วมกับมหรสพอื่นๆ บางท้องที่ก็แสดงในงานพิธีสำคัญ เช่น พิธีถวายพระพรวันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น

คุณค่า แนวคิด สาระ การแสดงดิเกฮูลูยังสามารถเผยแพร่ธรรมะดีให้ประชาชนเข้าใจถึงภัยร้ายของยาเสพติด ยาบ้า ปัญหาโรคเอดส์ ความสะอาดและอื่นๆ ได้เป็นอย่างดีได้ทั้งความรู้และความสนุกสนาน ดิเกฮูลู ในสมัยก่อนเจ้าเมืองรามัน เจ้าเมืองปัตตานี เรียกว่า ๗ หัวเมือง ใช้ดิเกฮูลูสำหรับทำพิธีในงานใหญ่ ๆ ส่วนในปัจจุบันใช้ในงานต่าง ๆ

ประวัติครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายนิเซ็ง นามสกุล : นิตีอมอง
 เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ : ไทย
 ศาสนา : อิสลาม
 วัน เดือน ปีเกิด : ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๖ อายุ : ๔๗ ปี
 วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ ๖
 อาชีพ : เกษตรกร
 ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : ดิเกฮูลู
 สถานภาพ : สมรส
 ภรรยาชื่อ : นางขามี่ละห์ นามสกุล : สาและ
 บุตร : ชาย ๔ คน, หญิง ๒ คน
 ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๘๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลเกาะเปาะ อำเภอนงจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๕๑๗๐

โทรศัพท์มือถือ : ๐๘๑-๐๕๒-๖๕๘๐

ประวัติการรับรางวัล :

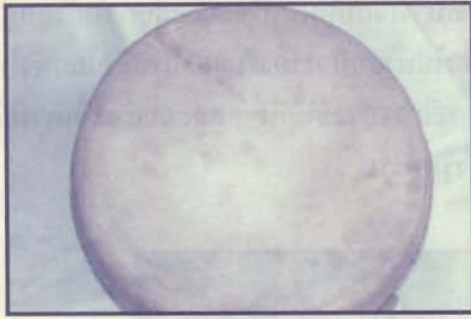
ประวัติการถ่ายทอด :

นายนิเซ็ง นิตีอมองได้ถ่ายทอดการเล่นดิเกฮูลูให้แก่เยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจ

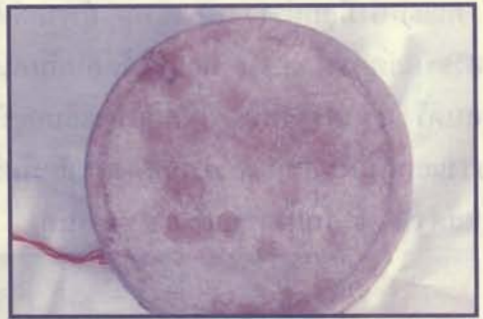

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. รำมะนาใหญ่ (บานอร์อียู)

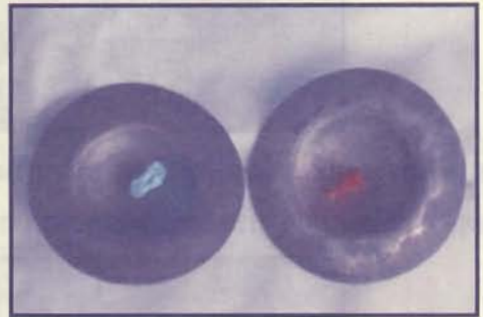
๒. รำมะนาเล็ก (บานอร์อาเนาะ)

๓. ฉิ่ง (อาเนาะอาเย)

๔. ฉาบ (กายูตือโป๊ะ)

๕. โหม่ง (ม่อง)

๖. ลูกแซก (เวาะลอมมา)

โหม่งเล็ก

โหม่งใหญ่

(ด้านหน้า)

(ด้านหลัง)

กระบวนการ / วิธีการ

ลักษณะของการแสดง

คณะหนึ่งมีลูกคู่ราว ๑๐ คน ผู้พากย์ขับร้อง ๑-๒ คน พวกนักดนตรีจะนั่งอยู่แถวหลังลูกคู่อยู่หน้า การแสดงจะผลัดกันลูกขึ้นร้องกลอนโต้ตอบกันคนละรอบ ลูกคู่ขึ้นไปนั่งล้อมวงร้องรับและปรบมือโยกตัวให้เข้ากับจังหวะดนตรี ส่วนผู้ร้องหรือผู้ได้กลอนจะยืนอยู่ข้างวงลูกคู่ ถ้ากรณีการประชันกัน แต่ละคณะจะขึ้นเวทีเดียวกัน แต่ล้อมวงแยกกันพอสมควร การแสดงก็ผลัดกันร้องที่ละรอบ ทั้งรุกทั้งรับ

๑. เริ่มแสดงดนตรีโหมโรงเพื่อเร้าอารมณ์คนดู

๒. ลูกคู่โหมโรงต้นเสียงจะออกมาร้องทีละคนเริ่มด้วยวัตถุประสงค์ของการแสดง หลังจากนั้นก็เริ่มเข้าสู่เรื่องราว เช่น เหตุการณ์บ้านเมือง หรือความรักของหนุ่มสาว

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. จัดการแสดงออกงานต่าง ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปะพื้นถิ่น
๒. จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ความเป็นมาและวิธีการเล่นให้เด็กเยาวชนได้ฝึกหัด
๓. ตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อสอนเยาวชนสืบค้าทีละหนึ่งครั้ง

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลลิปะสะโง

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาชีพ การแกะสลักไม้ลายไม้

การแกะสลักลายไม้ ถือว่าเป็นงานศิลปกรรมที่เก่าแก่ประเภทหนึ่ง ซึ่งเชื่อกันว่ามีมาตั้งแต่สมัยมนุษย์ดึกดำบรรพ์ รู้จักใช้เครื่องมือตัดหินขุดเจาะและถากไม้ให้มีรูปทรงตามที่ต้องการ ทั้งในด้านประโยชน์ใช้สอยและความงาม ในยุคเหล็ก คือประมาณ ๑,๐๐๐ ปีก่อน คริสต์ศักราช เป็นยุคที่มนุษย์รู้จัก การแยกโลหะจากแร่ และนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้นานาชนิด รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักด้วย งานแกะสลักก็ได้เริ่มต้นและมีการพัฒนาต่อมา จนถึงปัจจุบันและทำกันไปทั่วโลก สำหรับการแกะสลักไม้ในประเทศไทยนั้น แต่เดิมส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาทั้งสิ้น ได้แก่งานแกะสลักไม้ประกอบโบสถ์ วิหาร ศาลาวัด หอพระไตรปิฎก ตู้พระไตรปิฎก พระเจดีย์ ฯลฯ ซึ่งมีการสรรค์สร้างอย่างสวยงามและปราณีตบรรจง ปรากฏอยู่ทุกยุคทุกสมัยในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยมีช่างแกะสลักที่มีฝีมือได้สร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ศิลปะไม้แกะสลักของล้านนา เป็นงานศิลปที่เก่าแก่ มีเอกลักษณ์และมีคุณค่า ควรแก่การภาคภูมิใจสำหรับชาวล้านนาเอง ด้วยเหตุที่ในท้องถิ่นมีไม้สักอุดมสมบูรณ์ สามารถนำมาใช้ในการแกะสลักได้สะดวก งานแกะสลักจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมล้านนาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี การทำมาหากิน ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวล้านนา ที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ทุ่งนา ป่าไม้ ซึ่งจะพบเห็นกันได้ทั่วไปในปัจจุบัน ในสถานที่สำคัญทางศาสนา บ้านเรือนที่อยู่อาศัยหรือเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวัน

ศิลปะการแกะสลักไม้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่ตกทอดสืบต่อเรื่อยมาจนปัจจุบัน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระราชประสงค์จะอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมขึ้นนี้ให้ทรงคุณค่าจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หาครูมาสอนวิชานี้แก่สมาชิกศิลปอาชีพ โดยทรงเน้นให้ใช้ไม้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมที่สุดการแกะสลักเป็นอาชีพที่มีอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะทางภาคเหนือเพราะเป็นแหล่งที่หาวัตถุดิบได้ง่าย การแกะสลักแต่ละจังหวัดจะมีลักษณะแตกต่างกัน ตามปกติการแกะสลักลวดลายในที่ประดับต่างๆ นั้นไทยเรามีตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว เช่น การแกะสลักเพื่อประดับตามบ้านหรือวัดวาอาราม เป็นต้น

ประเภทของการแกะสลักมี ๓ ประเภทคือ ๑. ภาพประเภทนูนต่ำ ๒. ภาพประเภทนูนสูง ๓. ภาพประเภทลอยตัว การแกะสลักไม้มีอยู่สองลักษณะ อย่างหนึ่งคือแกะเป็นภาพนูนบนเนื้อไม้ เช่น หน้าบ้าน บานประตู หน้าต่างโบสถ์วิหารของวัด อีกลักษณะหนึ่งคือการแกะลอยตัวเช่น พระพุทธรูป ตัวละคร สัตว์ต่างๆ เป็นต้น นิยมใช้ไม้สักเป็นวัสดุในการแกะสลัก เพราะมีความอ่อนและเหนียวพอสมควร สามารถแกะสลักได้ลายคมชัดตามต้องการ มีลวดลายสวยงามในเนื้อและมีคุณสมบัติในการดูดซับสีหรือรักเป็นอย่างดี เครื่องมือที่ใช้ในการแกะประกอบด้วยสิ่วหน้าต่างๆ ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งมักจะทำขึ้นเองเพื่อให้ใช้ได้ถนัดมือช่าง ผู้ทำงานและเหมาะกับงานประเภทใดประเภทหนึ่ง สิ่วแต่ละขนาดใช้ในลักษณะต่างๆ กัน เช่น ใช้ดอกลงในเนื้อไม้เพื่อเติมเส้นลายและขุดพื้นให้ลึกลง ใช้เขียนปาดตัดลายดั้งเหลื่อมเป็นชั้นเชิงเพื่อคัดตัวลายให้เด่นชัดขึ้น การแกะครั้งแรกเรียกว่าโกสน เป็นสิ่งสำคัญมากต้องโกสนให้ดีก่อนจึงจะแกะลายแกะรูปต่อได้สัดส่วนถูกต้องสวยงามเมื่อเสร็จขั้นตอนการแกะแล้ว จึงจะลงรักปิดทองหรือลงสีลงน้ำมันตามต้องการ

ประวัติครอบครัวปัญหาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายธรรณี นามสกุล : สะแลแม

เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ : ไทย

ศาสนา : อิสลาม

วัน เดือน ปีเกิด : ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๓ อายุ ๕๐ ปี

วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : มัธยมศึกษาปีที่ ๖

อาชีพ : แกะสลักไม้

ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : แกะสลักลายไม้

สถานภาพ : สมรส

ภรรยาชื่อ : นางสีติรอรานิง นามสกุล : อับดุลลาเตะ

บุตร : ชาย ๓ คน, หญิง ๒ คน

ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๖๕/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลลิปะสะโง อำเภอนงจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๗๐

โทรศัพท์มือถือ : ๐๘๗-๒๕๔-๗๕๑๔

ประวัติการรับรางวัล :

ประวัติการถ่ายทอด :

นายธรรณี สะแลแม ได้ถ่ายทอดการแกะสลักลายไม้เชิงชายให้แก่บุคคลที่สนใจและสามารถนำมาประกอบเป็นอาชีพเสริมได้

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. เครื่องกบไฟฟ้า

๒. สว่านไฟฟ้า

๓. เลื่อยฉลุไฟฟ้ามือ (จิ๊กซอร์)

๔. เครื่องเร้าเตอร์

๕. ค้อน

๖. ตลับเมตร

๗. แผ่นไม้สะเดา

กระบวนการ / วิธีการ

๑. เลือกไม้สะเดาสำหรับใช้แกะสลักและกบไม้ให้เรียบด้วยเครื่องกบไฟฟ้า

๒. ร่างแบบลวดลายบนไม้ที่ต้องการแกะสลัก

๓. การเจาะรูลายไม้ด้วยเครื่องสว่านไฟฟ้า

๔. การใช้เครื่องฉลุไฟฟ้า (จิ๊กซอร์) ฉลุลายตามที่ได้ร่างแบบไว้

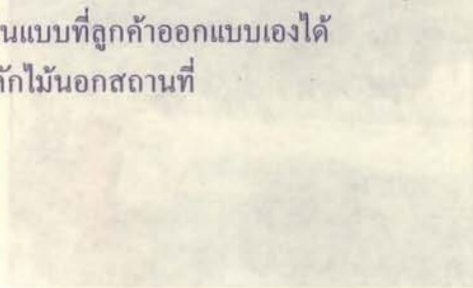
๕. ใช้เครื่องเร้าเตอร์กัดเหลี่ยมของลายฉลุไม้ให้ดูสวยงาม

ลายไม้ก่อน-หลังที่กัดเหลี่ยม

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. การจัดตั้งกลุ่มแกะสลักลายไม้ในตำบล
๒. ออกแบบลวดลายใหม่ๆ เพื่อปรับแต่งให้เข้ากับรูปทรงของบ้านแต่ละแบบ
๓. จัดทำลายไม้ในแบบที่ลูกค้าออกแบบเองได้
๔. บริการแกะสลักไม้นอกสถานที่

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลงเขา

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปปะพื้นถิ่น กรงนกเขา

สืบเนื่องมาจากความนิยมเลี้ยงนก ๒ ชนิด คือนกเขาชวา และนกกรงหัวจุก (นกปรอดหัวโขน) ไว้ฟังเสียงขันและนำมาประชันเสียงกันในสนามแข่ง มีผลทำให้เกิดความต้องการที่จะได้กรงนกดี รูปทรงสวยงามให้นกตัวเก่งได้อาศัย เป็นความภูมิใจ เป็นหน้าตาของเจ้าของนก และยังเป็นเสมือนหนึ่งเฟอร์นิเจอร์ระดับบ้านอีกด้วย กรงนกทั้ง ๒ ชนิดนิยมใช้รูปทรงที่แตกต่างกัน ดังนี้

กรงนกเขาชวา นิยมทรงรูปกลมมน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑๔ นิ้ว สูงประมาณ ๑๖ - ๑๘ นิ้ว มีส่วนประกอบที่สำคัญ ๓ ส่วนได้แก่

๑. โครงกรง นิยมใช้หวายเป็นโครง ทั้งส่วนบน ส่วนกลาง และส่วนล่างของกรงเจาะรูได้สัดส่วนรับกันทุกเส้นเพื่อสอดร้อยซี่กรง

๒. ซี่กรง นิยมใช้ไม้เนื้อแข็ง จำพวกชิงชัน มะค่าโมง สาวดำ ซึ่งมีลายในตัวมาหลากหลายเป็นซี่ๆ ปัจจุบันนิยมใช้ไม้ไผ่เพราะหาง่าย ซี่กรงที่ประณีตมากๆ จะนิยม “ยกดอก” และลายดอกหรือลวดลายต่างๆไว้ด้วย

๓. หัวกรง เป็นส่วนที่อยู่บนสุดของกรง นิยมใช้ไม้เนื้อแข็งมากลึงเป็นรูปทรงโค้งเว้า ปลายสุดใส่ตะขอแขวนทำด้วยโลหะ ใช้สำหรับหัวหรือแขวนกรงนก หัวกรงนกเป็นอีกส่วนหนึ่งที่นิยมแกะลวดลาย หรือจัดรูปทรงให้สวยงามแปลกตา บางรายใช้โลหะเป็นวัสดุ

กรงนกกรงหัวจุก

นิยมทรงสี่เหลี่ยมคางหมู สูงประมาณ ๓๐ นิ้ว ด้านล่างกว้างประมาณ ๑๔ นิ้ว มีส่วนประกอบที่สำคัญ ๓ ส่วนเช่นกัน ได้แก่ โครงกรง ซี่กรง และหัวกรง ในด้านซี่กรงและหัวกรง นิยมใช้วัสดุแบบเดียวกับกรงนกเขาชวาแต่โครงกรงจะมีการเน้นพิเศษไปกว่า กล่าวคือ โครงกรงนกกรงหัวจุก เน้นที่พยายามใช้ไม้เนื้อแข็งนำมาเลื่อยซ้อนเป็นชั้นส่วนต่างๆ ถึง ๑๘ ชั้น ได้แก่

๑. ไม้เสา	สูงประมาณ	๓๒ นิ้ว	จำนวน ๔ อัน (หลังการเลื่อยขอยนำมากลึงกลมเรียบ)
๒. ไม้คานบน	ยาวประมาณ	๑๒ นิ้ว	จำนวน ๕ อัน
๓. ไม้คานล่าง	ยาวประมาณ	๑๔ นิ้ว	จำนวน ๕ อัน
๔. ไม้คันทรง	ยาวประมาณ	๑๒.๕ นิ้ว	จำนวน ๔ อัน

ไม้อันดับที่ ๒,๓,๔ จะต้องวัดขนาด เจาะรูด้วยสว่านขนาดเล็ก เจาะทะลุบนสันให้รับกัน เพื่อไว้เสียบร้อยซี่กรง มีการถือเคล็ดเกี่ยวกับจำนวนรูที่เจาะ ให้เจาะเป็นจำนวนที่ เช่น ๑๓, ๑๕, ๑๗, ๑๙ หรือ ๒๑ รู ตามความเล็กใหญ่ของกรง หากเจาะเป็นคู่เชื่อกันว่าจะทำให้นกเจ็บป่วย ขันไม่ดี หลังจากนั้นช่างจะเน้นการสลักลายบนไม้โครงทุกชั้นซึ่งเป็นส่วนที่จะแสดงความงาม ความประณีตของฝีมือช่างและบ่งบอกถึงราคาของกรง

ประวัติครอบครัวปัญหาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายนิย นามสกุล : เต๊ะ

เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ : ไทย

ศาสนา : อิสลาม

วัน เดือน ปีเกิด : ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๑ อายุ : ๔๒ ปี

วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ ๖

อาชีพ : เกษตรกร

ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : กรงนกเขา

สถานภาพ : สมรส

ภรรยาชื่อ : นางซารียะ นามสกุล : สาและ

บุตร : ชาย ๒ คน

ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๑๒๕ หมู่ที่ ๗ ตำบลบางเขา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๕๑๗๐

โทรศัพท์มือถือ : ๐๘๑-๐๕๕-๒๑๕๓

ประวัติการรับรางวัล :

ประวัติการถ่ายทอด :

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. หวาย

๓. ส่วนมือ และดอกส่วนขนาดต่างๆ

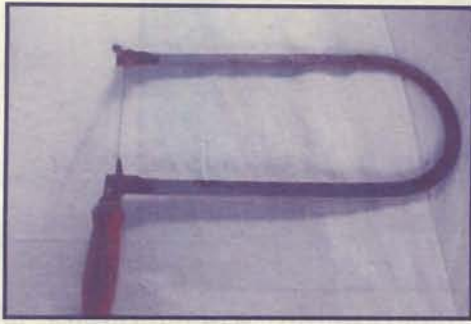
๒. ไม้ไผ่

๔. ส่วนตั้ง

๕. เลื่อยจตุ

๖. เลื่อยโค้ง ขวาน จาก

๗. ตลับเมตร

๘. มีดเหลา

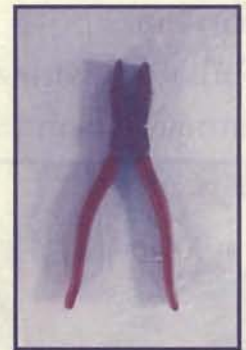
๙. กบ

๑๐. ค้อน

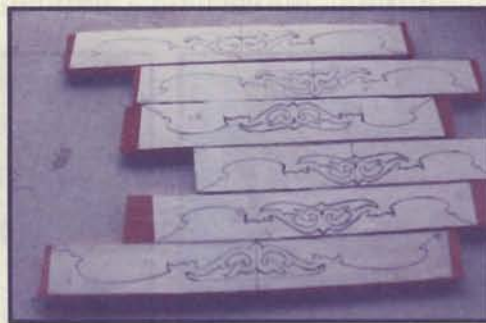
๑๑. คีม

กระบวนการ / วิธีการ

วิธีการทำลายฉลุ

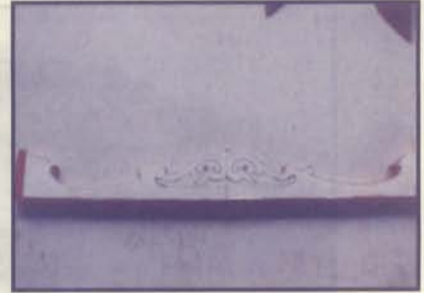
๑. นำแบบร่างที่เตรียมไว้ทากาวติดบนไม้ที่ต้องทำกรงนก (ไม้หนาประมาณ ๘ มิลลิเมตร)

๒. เจาะรูด้วยดอกสว่านดอกเล็กๆ ตามลายที่ต้องการฉลุ

๓. ฉลุลายตามแบบที่ติดกาบบนไม้ ด้วยเลื่อยฉลุ จากนั้นนำไม้ไปแช่น้ำเพื่อให้กระดาษลอกลายหลุด แล้วทิ้งไว้ให้ไม้แห้ง

(ไม้ที่ฉลุลายเสร็จแล้ว)

วิธีทำซี่กรงนก

๑. นำไม้ไผ่ผ่าให้ได้ขนาดตามต้องการ จากนั้นใช้มีดเหลาชี้ไม้ไผ่ โดยใช้มีดเหลาวางขนานกับเข่าเพื่อให้มีน้ำหนักการเหลาไม้ไผ่เท่าๆ กัน

๒. นำซี่ไม้ไผ่ที่เหลาแล้ว สอดซี่ไม้ไผ่ในมิดเหลาแล้วใช้คีมลากซี่ให้กลมจะได้ขนาดเท่าๆ กัน

(มีดเหลาที่มีรูขนาดต่างๆ)

(ซี่ไม้ไผ่ที่เหลาแล้ว)

๓. โครงกรง นิยมใช้หวายเป็นโครง ทั้งส่วนบน ส่วนกลาง และส่วนล่างของกรงเจาะรูได้สัดส่วนรับกันทุกเส้น เพื่อสอดร้อยซี่กรง

๔. หัวกรง เป็นส่วนที่อยู่บนสุดของกรง นิยมใช้ไม้เนื้อแข็งมากลึงเป็นรูปทรงโค้งเว้า ปลายสุดใส่ตะขอแขวนทำด้วยโลหะ ใช้สำหรับหิ้วหรือแขวนกรงนก

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. จัดตั้งกลุ่มแสดงวิธีการสาธิตการทำกรงนกตามงานเทศกาลต่างๆ
๒. การจัดขึ้นทะเบียนสินค้า OTOP
๓. ออกแบบลวดลายใหม่ๆ ของกรงนก

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลปะโละปุโย

ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาชีพ สานไซทอนหัวกะลา

เครื่องจักสานเป็นงานหัตถกรรมที่หล่อหลอมขึ้นจากจิตวิญญาณและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ คำว่า เครื่องจักสาน แยกความหมายคำได้คือ จัก หมายถึงการนำวัสดุมาทำให้เป็นเส้น เป็นแฉก หรือริ้ว ส่วนคำว่า สานหมายถึงการนำเอาวัสดุที่เตรียมแล้วมาสานประดิษฐ์ให้เป็นรูปร่างและลวดลายต่างๆ ขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นหนึ่งคือ การถักซึ่งเป็นกระบวนการประกอบทำให้เครื่องจักสานสมบูรณ์เสริมความแข็งแรงของโครงสร้างภายนอกวัสดุที่นำมาใช้สาน ได้แก่ ไม้ไผ่ หวาย กก ป่าน กระจูด ลำเจียก เตยและย่านลิเภา เป็นต้น

ประเภทเครื่องจักสาน

ความคิดพื้นฐานในการสร้างเครื่องจักสานเกิดจากความต้องการในการดำเนินชีวิตเป็นหลักเครื่องจักสานยุคแรกจึงมีรูปแบบและวิธีการง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน เครื่องจักสานในประเทศไทย เริ่มใช้ครั้งแรกในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ โดยพบหลักฐานเป็นโครงสร้างเครื่องจักสานบนภาชนะดินเผาที่แหล่งโบราณคดี บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี อายุราว ๓,๐๐๐ ปี และในสมัยสุโขทัยได้มีตำนานเล่าถึงพระร่วงแสดงปาฏิหาริย์ใช้กระออม (เครื่องจักสานไม้ไผ่ชนิดหนึ่งใช้ต้กน้ำ) อีกด้วยเครื่องจักสานโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้ดังนี้คือ

๑. เครื่องมือในการเกษตรกรรม เช่น วี (กาวิ) กระจุง เป็นต้น
๒. เครื่องมือในครัวเรือน เช่น กระชอนกรองกะทิ พ้อม (กะพ้อม) กระจับ เป็นต้น
๓. เครื่องมือจับสัตว์ เช่น ลอบ ไซ ข้อง ชนาง สุ่ม เป็นต้น
๔. เครื่องมือในพิธีกรรม เช่น ขันกระห้อย ดาเหลว เป็นต้น
๕. เครื่องมือเบ็ดเตล็ด เช่น กระจดง เป็นต้น

ลักษณะของเครื่องจักสานแต่ละประเภทรูปร่าง มักจะทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยของประชาชนแต่ละท้องถิ่นเป็นสำคัญ ฉะนั้นจึงมีความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย รูปร่าง ลวดลาย และวัสดุที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งทำให้เครื่องจักสานพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ในวิถีชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ต่างกับชีวิตคนในเมือง ใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างไม่เร่งรีบ อาหารการกิน ส่วนมากก็จะหาจากสัตว์ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา มาทำกินเอง ปลูกผักกินเองแล้วนำมาปรุงอาหาร เมื่อต้องออกไปหาอาหาร จับปลา จึงคิดค้นเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำต่างๆ ขึ้นมาหลายแบบ เช่น ไซดักปลา เบ็ดตกปลา บั้งดักปลาไหล สุ่ม เป็นต้น เครื่องมือต่างๆ เหล่านี้ วัสดุที่ใช้ทำก็ล้วนมาจากไม้ในท้องถิ่นทั้งสิ้น

ประวัติครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ : นายสุกฤต นามสกุล : แทนสุวรรณ
 เชื้อชาติ : ไทย สัญชาติ : ไทย
 ศาสนา : พุทธ
 วัน เดือน ปีเกิด : - / - / พ.ศ. ๒๕๕๒ อายุ : ๖๑ ปี
 วุฒิการศึกษา / ระดับการศึกษา : ประถมศึกษาปีที่ ๔
 อาชีพ : รับจ้างทั่วไป
 ความเชี่ยวชาญเฉพาะ : จักสาน, ซ่อมเครื่องยนต์
 สถานภาพ : สมรส
 ภรรยาชื่อ : นางนงเยาว์ นามสกุล: งามระเบียบ
 ภูมิลำเนาเดิม : จังหวัดปัตตานี

ที่อยู่ปัจจุบัน :

บ้านเลขที่ ๓๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลบุโละบุโย อำเภอนงจิก จังหวัดปัตตานี รหัสไปรษณีย์ ๙๔๑๓๐
 โทรศัพท์มือถือ : ๐๘๖- ๒๕๕ - ๕๔๔๕

ประวัติการรับรางวัล :

-

ประวัติการถ่ายทอด :

วัสดุ - อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ย่านลิเภา

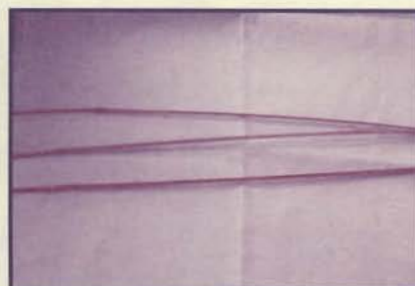

ย่านลิเภาเป็นต้นเฟิร์นประเภทเลื้อยชนิดหนึ่ง ชอบขึ้นในป่าชุ่มชื้น เช่น ทางภาคใต้มี 2 ชนิด คือ สีน้ำตาลและสีดำ ย่านลิเภาที่จะนำมาจักสาน จะต้องแก่ได้ขนาด

๒. ไม้ไผ่ ๒ ขนาด

(ยาว ๓๐ ซม./เส้น)

(ยาว ๑ เมตร/เส้น)

๓. มีด (สำหรับเหลา)

๔. กะลา

(ด้านที่เจาะรูแล้ว)

(กะลาที่เจาะรูแล้วตัดเส้นใยออกแล้ว)

กระบวนการ / วิธีการ

๑. นำไม้ไผ่ ตัดเป็นท่อนยาวประมาณ ๓๐ เซนติเมตรหรือยาวตามขนาดที่ต้องการ ผ่าครึ่งเป็น ๒ ส่วน แล้วเหลาให้หัวท้ายเรียว จะต้องเหลาให้ได้ขนาดและมีความโค้ง

(ยาว ๑ เมตร/เส้น)

(ขนาด ๓๐ x ๓๐ ซม.)

(ขนาด ๓๐ x ๑๐ ซม.)

๒. ใช้ไม้ไผ่ที่เหลาเสร็จแล้วสอดในหัวกะลาให้เป็นจำนวนกี่ เช่น ๑๑, ๑๓, ๑๕ เป็นต้น โดยสอดแบบเฉียงและใช้แท่งไม้สอดในช่องของหัวกะลาขัดไม้ไผ่ที่สอดไม่ให้เลื่อนระหว่างการสาน

๓. กรองหัวด้วยย่านลิเภาเพื่อกันซี่ของไม้ไผ่ไม่ให้เลื่อนตำแหน่ง

๔. หลังจากกรองหัวด้วยย่านลิเภาแล้วให้รวบซี่ของไม้ไผ่ขึ้นด้านบนให้ตรงกันให้เป็นลักษณะทรงกลมและนำซี่ไม้ไผ่สอดในหัวกะลาอีกด้านหนึ่ง จากนั้นกรองด้วยย่านลิเภาอีกครั้ง ในกรณีที่ซี่ไม้ไผ่ไม่เป็นวงกลมให้ใช้เชือกช่วยรัดเพื่อให้ได้รูปทรง

๕. เหลาซี่ไม้ไผ่ให้มีขนาดยาว ๑ เมตรและนำซี่ที่เหลามาขัดสลับขึ้น - ลง รอบๆ จนทั่วไซทอนและเว้นช่องสี่เหลี่ยมไว้สำหรับให้ปลาเข้ามาได้

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้ของครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. จัดตั้งกลุ่มจักสานและนำเครื่องจักสานที่ได้มาจัดจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ให้แก่ชุมชน
๒. ส่งเสริมการทำเครื่องจักสานและออกแบบรูปแบบใหม่ๆ

บรรณานุกรม

- เข้าถึงได้จาก : <http://www.prc.ac.th/newart/webart/creation.html> (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓).
- เข้าถึงได้จาก : <http://www.prc.ac.th/newart/webart/colour05.html> (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓).
- เข้าถึงได้จาก : <http://download.clib.psu.ac.th/datawebclib/exhonline/korlae/page7.html>
(วันที่ค้นข้อมูล : ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓).
- เข้าถึงได้จาก : <http://www.oknation.net/blog/klongmusium/2008/03/18/entry-2>
(วันที่ค้นข้อมูล : ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓).
- เข้าถึงได้จาก : <http://www.bs.ac.th/musicthai/s2.html#09> (วันที่ค้นข้อมูล : ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓).
- เข้าถึงได้จาก : <http://www.swu.ac.th/royal/book7/b7c3t127.html> (วันที่ค้นข้อมูล : ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓).
- เข้าถึงได้จาก : http://oas.psu.ac.th/pn_archive/images/stories/pnManufac/pnmanufac02.pdf
(วันที่ค้นข้อมูล: ๔ มิถุนายน ๒๕๕๓).
- เข้าถึงได้จาก : <http://www.islamwit.net/act/deegae/hulu.htm> (วันที่ค้นข้อมูล: ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓).
- เข้าถึงได้จาก : <http://www.siamsouth.com/smf/index.php?topic=1596.0> (วันที่ค้นข้อมูล: ๕ มิถุนายน ๒๕๕๓).
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปาณยา, 2527.
- สนม กระจาเมือง. สารานุกรมพื้นบ้านไทยในอดีต. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2534

คณะผู้จัดทำ

- ที่ปรึกษา**
- ๑. นายสมชาย เสียงหลาย เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 - ๒. นายรณรงค์ อุดมกิจ วัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี

- คณะกรรมการอำนวยการ**
- ๑. นางศศิเพ็ญ ละม้ายพันธุ์ นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ
 - ๒. นางมาลี พัชระ นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
 - ๓. นางสาวภาวินี บุญกุศล อาสาสมัครวัฒนธรรมอำเภอหนองจิก

๒๕๖๓